SV 2022

10

Särskild rapport

Leader och lokalt ledd utveckling främjar lokalt engagemang, men det saknas fortfarande tillräckliga bevis för ytterligare fördelar

EUROPEISKA REVISIONSRÄTTEN

Innehållsförteckning

	Punkt
Sammanfattning	I–XI
Inledning	01–18
Utvecklingen av Leadermodellen	01–16
Tidigare revisioner	17–18
Revisionens inriktning och omfattning samt revisionsmetod	19–23
Iakttagelser	24–75
Lokala aktionsgrupper främjar lokalt engagemang men medför extra kostnader och långsamma godkännandeprocesser	24–44
Lokala aktionsgrupper medför extra kostnader	25–30
De flesta medlemsstater tillämpade lämpliga förfaranden för godkännande av lokala aktionsgrupper, men några ställde inget minsta kvalitetskrav när de valde ut lokala utvecklingsstrategier	31–37
Lokala aktionsgrupper har tagit längre tid på sig än väntat för att godkänna projekt	38–41
Leadermodellen främjar lokalt engagemang, men kvinnor och ungdomar är underrepresenterade i de lokala aktionsgrupperna	42–44
Ytterligare fördelar med Leader och lokalt ledd utveckling har ännu inte påvisats	45–63
Kommissionen har börjat utvärdera fördelarna med Leader	47–53
Medlemsstaterna använde Leader för att finansiera projekt som hade sin grund i de lokala strategierna, men för en del projekt fanns det andra särskilda utgiftsprogram	54–60
Enligt experter är det svårt att utvärdera vissa potentiella fördelar med Leadermodellen, men vi fann också bevis på att det går	61–63
Flerfondsstrategin gör finansieringen av lokala utvecklingsprojekt mer komplex	64–75
Slutsatser och rekommendationer	76–84

Bilagor

Bilaga I – Särskilda indikatorer för Leader och lokalt ledd utveckling

Bilaga II – Revisionsrättens uppföljning av särskild rapport 05/2010 som utförts för denna revisionsrapport

Bilaga III – Förteckning över granskade projekt (utgifter fram till maj 2021)

Akronymer och förkortningar

Ordförklaringar

Kommissionens svar

Tidslinje

Vi som arbetat med revisionen

Sammanfattning

I EU införde Leaderprogrammet 1991 som ett initiativ med ett underifrånperspektiv för att stödja utvecklingen i missgynnade landsbygdsområden genom projekt som tillgodoser lokala behov. Sedan 2014 har EU använt Leadermodellen (kallad lokalt ledd utveckling) för flera EU-finansieringsflöden i landsbygds-, stads- och kustområden.

II Det centrala i Leadermodellen är att man tillämpar metoder som bygger på deltagande och ett underifrånperspektiv för att involvera lokalsamhällen i projektutveckling och beslutsprocesser. Lokala aktionsgrupper, bestående av partner från den offentliga och den privata sektorn och civilsamhället, förvaltar verksamheten. Under perioden 2014–2020 planerade EU att tillhandahålla finansiering på upp till 9,2 miljarder euro till Leader och lokalt ledd utveckling.

III Leadermodellen medför extra kostnader och risker jämfört med EU:s vanliga (toppstyrda) utgiftsprogram. Ytterligare kostnader uppstår i samband med inrättandet och driften av lokala aktionsgruppers administrativa strukturer. Ytterligare risker uppstår till följd av långa förfaranden, extra administrativa krav för projektägare och potentiella intressekonflikter.

IV En del av dessa extra kostnader och risker är motiverade om lokala aktionsgrupper ger ytterligare fördelar jämfört med vanliga toppstyrda EU-utgiftsprogram. Enligt kommissionens vägledning bör dessa fördelar ta sig uttryck i förstärkt socialt kapital, förbättrat lokalt styre och bättre projektresultat.

V Revisionen omfattar EU:s finansieringsperiod 2014–2020. Vi undersökte om Leadermodellen gav fördelar som motiverade de extra kostnaderna och riskerna, särskilt jämfört med vanliga toppstyrda EU-utgiftsprogram. För att bedöma detta undersökte vi om modellen främjade lokalt engagemang och ledde till projekt med påvisbara fördelar i form av lokalt styre, förstärkt socialt kapital och bättre resultat. Vi kontrollerade också om införandet av den nya flerfondsstrategin ledde till bättre samordning av stödet till lokal utveckling.

VI I samband med denna revision följer vi också upp vår särskilda rapport om Leader från 2010 och bedömer om kommissionen har åtgärdat de konstaterade bristerna. Vår rapport är avsedd att ge insikter och rekommendationer i rätt tid för kommissionens pågående utvärdering av Leadermodellen.

VII Drygt tio år efter vår särskilda rapport om Leader från 2010 visar vår revision att förbättringar har gjorts på vissa områden och att Leadermodellen främjar lokalt engagemang. Det finns dock få bevis för att fördelarna med Leadermodellen uppväger de kostnader och risker som den medför.

VIII De flesta medlemsstater tillämpade lämpliga förfaranden för att välja ut och godkänna lokala aktionsgrupper, men några följde mindre stränga kvalitetsnormer när de valde ut lokala utvecklingsstrategier. Vi konstaterade att en medlemsstat inte hade infört kvalitetskriterier i sin urvalsprocess. Projektansöknings- och godkännandeprocessen var komplicerad (med upp till åtta steg) och innebar ytterligare administrativa krav för projektägare jämfört med vanliga utgiftsprogram. De offentliga myndigheterna dominerade inte längre de organ som ansvarade för projekturvalet (på det sätt som vi konstaterade 2010), men i många fall var urvalsorganen inte representativa för lokalsamhället eller könsbalanserade.

IX Vi konstaterade att lokala aktionsgrupper valde ut projekt som överensstämde med de övergripande målen i deras lokala utvecklingsstrategier. Några medlemsstater och lokala aktionsgrupper använde Leader för att finansiera nationella, regionala eller kommunala myndigheters lagstadgade uppgifter eller annan verksamhet för vilken det fanns andra särskilda finansieringsprogram på EU-nivå och nationell nivå.

X Två av sex av våra rekommendationer från 2010 hade genomförts, men vi konstaterade att kommissionens övervaknings- och utvärderingsram fortfarande inte har påvisat de ytterligare fördelarna med Leader. I vårt yttrande från 2018 över kommissionens förslag till den nya gemensamma jordbrukspolitiken betonade vi att kommissionen bör följa principen ”utvärdera först” när den ser över befintlig lagstiftning. Kommissionen håller nu på att utvärdera fördelarna med Leader.

XI Med tanke på de extra kostnaderna och riskerna jämfört med andra finansieringsmodeller och den fortsatta bristen på påvisbara fördelar rekommenderar vi att kommissionen utvärderar kostnaderna och fördelarna med Leader och bedömer den lokalt ledda utvecklingen.

Inledning

Utvecklingen av Leadermodellen

01 Leader, som infördes 1991, är EU:s deltagandebaserade modell med ett underifrånperspektiv inom politiken för landsbygdsutveckling som senare utvidgats till kust- och stadsområden. Modellen bygger på lokala aktionsgrupper (LAG) och lokala aktionsgrupper för fiske (FLAG) bestående av medlemmar från den privata och den offentliga sektorn i landsbygds- eller kustsamhällen. Lokala aktionsgrupper motiverar lokalsamhällen att bidra till utformningen av en lokal utvecklingsstrategi och ansvarar för att inleda och finansiera projekt som ska tillgodose lokala behov.

02 Leadermodellen förväntas ge ett mervärde jämfört med en traditionell toppstyrd förvaltning av EU-medlen. I ett faktablad från kommissionen från 2006 beskrivs Leadermodellen som baserad på sju centrala inslag. Leader ser lokalbefolkningen som de bästa experterna för att driva på utvecklingen inom sitt territorium (”underifrånperspektiv”) vilket definieras som ett litet sammanhållet område (10 000–150 000 invånare) med en lokal identitet (”områdesbaserat tillvägagångssätt”). Inom detta område samlas lokala aktörer i en lokal aktionsgrupp (”lokalt partnerskap”) som främjar kontakter mellan lokala aktörer (”nätverkande”). Dessutom genomför lokala aktionsgrupper i olika regioner eller medlemsstater gemensamma projekt för att arbeta med gemensamma lösningar på likartade lokala utmaningar (”samarbete”). Med ett underifrånperspektiv och samverkan mellan olika sektorer på lokal nivå (”integrerad och sektorsövergripande strategi”) avser man att mobilisera lokal potential. Lokala grupper bör vara bäst lämpade att identifiera integrerade lokala lösningar på lokala problem, de kan vara mer lyhörda och de kan hitta nya lösningar för lokal utveckling (”innovation”). Deltagande i det lokala beslutsfattandet bör skapa entusiasm och större engagemang och kan därför leda till en bättre och mer hållbar lokal utveckling[1].

03 Som vi konstaterade i vår rapport från 2010[2] syftar Leadermodellen till att främja lokalt engagemang och inflytande genom att utvecklingen och genomförandet av strategier och fördelningen av resurser sker lokalt. Modellen tar vara på

---

[1] Kommissionens webbplats om Leader.

[2] Särskild rapport 05/2010 *Genomförande av Leadermodellen för landsbygdsutveckling*.

lokalsamhällenas expertkunskap och erfarenheter för att fastställa deras utvecklingsbehov.

04 Att tilldela dessa uppgifter till lokala aktionsgrupper är förenat med ytterligare kostnader och risker. Bland de extra kostnaderna ingår lokala aktionsgruppers utgifter för att utarbeta sina lokala utvecklingsstrategier och förvalta genomförandet av dem och för att hjälpa stödmottagare med projektutveckling. I dessa kostnader ingår också medlemsstaternas utgifter för att godkänna lokala aktionsgrupper (exempelvis för att hyra in konsulter som stöd i godkännandeprocessen).

05 Leaderstödet till lokala aktionsgruppers administrativa och löpande kostnader får uppgå till högst 25 % av den totala offentliga finansieringen (EU-finansiering plus nationell, regional eller lokal offentlig finansiering). Här ingår kostnader för att främja genomförandet av den lokala utvecklingsstrategin och hjälpa potentiella stödmottagare med att utveckla projekt.

06 Ytterligare risker uppstår till följd av långa förfaranden, extra krav på projektägare och potentiella intressekonflikter. Andra risker är förknippade med beslutsfattande organ som inte är representativa för lokalsamhället eller inte har en jämn könsfördelning[3].

07 Lokalt beslutsfattande kan ge ytterligare fördelar. Enligt kommissionens vägledning för utvärdering av Leadermodellen[4] bör dessa fördelar ta sig uttryck i

- förstärkt socialt kapital,
- förbättrat lokalt styre,
- bättre projektresultat.

08 Programmet motiveras således inte av ekonomiska kriterier såsom marknadsmisslyckanden eller relativ fattigdom. Tvärtom är programmet nu tillämpligt i alla landsbygdsområden, även där den ekonomiska utvecklingen ligger klart över EU-genomsnittet. I en färsk studie från kommissionen konstaterades att mindre tätorter

---

[3] Särskild rapport 05/2010 *Genomförande av Leadermodellen för landsbygdsutveckling*.

[4] Dokument från det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling: *LEADER: 30 years and preparing for the future: delivering LEADER's unique added value*.

på landsbygden gynnades mer av den senaste tidens ekonomiska och demografiska utveckling än perifera landsbygdsområden[5].

09 Under 2014–2020 var Leader ett obligatoriskt inslag i alla landsbygdsutvecklingsprogram. Enligt EU-lagstiftningen måste medlemsstaterna, med undantag för Kroatien, använda minst 5 % av sina landsbygdsutvecklingsmedel till Leader. Kroatiens procentandel under programperioden 2014–2020 fastställdes till minst hälften av övriga medlemsstaters, det vill säga 2,5 %. Enligt uppgifter från kommissionen uppgår den planerade EU-finansieringen för Leader till 7 miljarder euro under programperioden 2014–2020 (cirka 7 % av den totala finansieringen av landsbygdsutveckling). Det totala antalet Leaderprojekt (för perioden 2014–2020) uppgick till 143 487 vid utgången av 2020. Programmen för landsbygdsutveckling har förlängts och omfattar även 2021 och 2022.

10 EU:s fiskeripolitik har använt Leadermodellen sedan 2007, och under perioden 2014–2020 infördes lokalt ledd utveckling (LLU). Med detta uppdaterade koncept tillämpas Leadermodellen i alla de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) utom Sammanhållningsfonden[6]. Utvecklingen av Leadermodellen, som illustreras i ***figur 1***, ledde till en betydande ökning av det ekonomiska stödet och antalet lokala aktionsgrupper, särskilt i början av programperioden 2007–2013.

11 Under perioden 2014–2020 planerade EU att tillhandahålla finansiering på upp till 9,2 miljarder euro till Leader och lokalt ledd utveckling (se ***tabell 1***). Den totala offentliga finansieringen (inklusive nationell finansiering) förväntades uppgå till 12,5 miljarder euro. Merparten av detta (76 % av det planerade beloppet och 84 % av det deklarerade beloppet 2020) avsåg landsbygdsutveckling.

---

[5] Europeiska kommissionen, arbetsdokument från kommissionens avdelningar del 2/3, SWD(2021) 166 final.

[6] Det vill säga Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu), Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF), Europeiska socialfonden (ESF) och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf).

Tabell 1 – EU:s bidrag per finansieringsflöde (i miljoner euro; 2014–2020)

EU-fond	Planerat	Finansiering av godkända projekt*	Utbetalat
Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling	7 010	Uppgifter saknas**	3 026
Europeiska havs- och fiskerifonden	548	362	178
Europeiska regionala utvecklingsfonden	1 095	848	349
Europeiska socialfonden	530	278	82
Totalt	**9 183**		**3 635**

*Finansiering av godkända projekt är det belopp av EU-finansiering som medlemsstaterna har avsatt (anslagit) till projekt i sina beslut om godkännande av projekt.

**Det totala belopp som det gjorts åtaganden för (Ejflu och nationella offentliga medel) är 7 439 miljoner euro, men ingen uppdelning är tillgänglig.

Källa: Revisionsrätten, på grundval av uppgifter från kommissionen.

Figur 1 – Ökning av medlen till Leader
(antal lokala aktionsgrupper och planerad EU-finansiering)

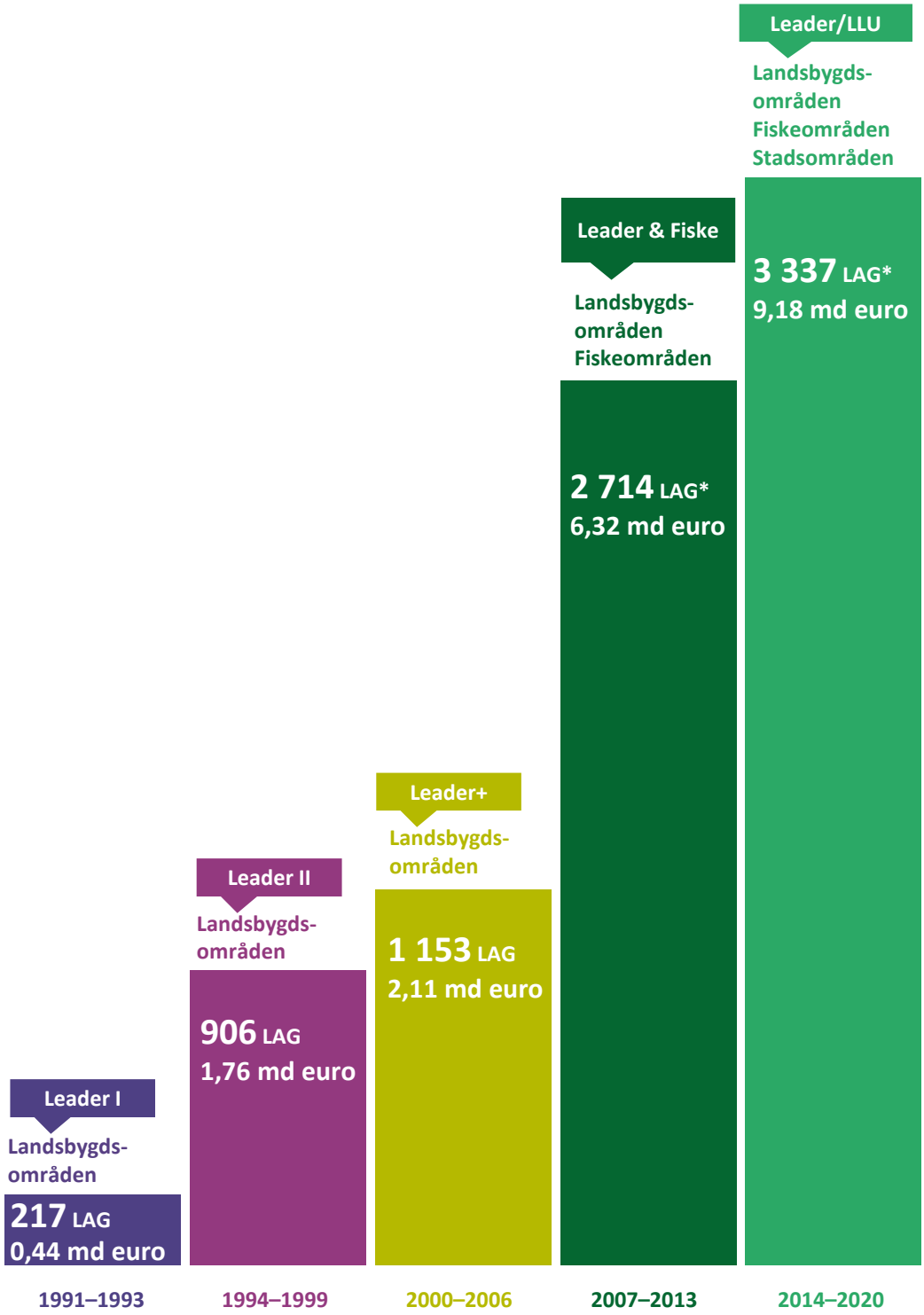

Anm.:
1991–2006: Stöd till landsbygdsutveckling (EUGFJ och Ejflu);
2007–2013: Ejflu och EFF;
2014–2020: Ejflu, EHFF, Eruf och ESF.
*inklusive FLAG

Källa: Revisionsrätten, på grundval av uppgifter från kommissionen.

12 Medlemsstaternas nationella och (beroende på deras politiska struktur) regionala myndigheter utarbetade programplaneringsdokument såsom partnerskapsöverenskommelser, operativa program och program för landsbygdsutveckling. I dessa dokument anges nationella eller regionala finansieringsprioriteringar. Kommissionen granskade och godkände dessa dokument. Kommissionen behåller det övergripande ansvaret för utgifterna, men medlemsstaterna godkände lokala aktionsgrupper och deras lokala utvecklingsstrategier, behandlade projektansökningar och betalningsansökningar samt övervakade och utvärderade resultaten. ***Figur 2*** visar de viktigaste ansvarsområdena för Leadermodellens aktörer.

Figur 2 – De viktigaste ansvarsområdena för Leadermodellens aktörer

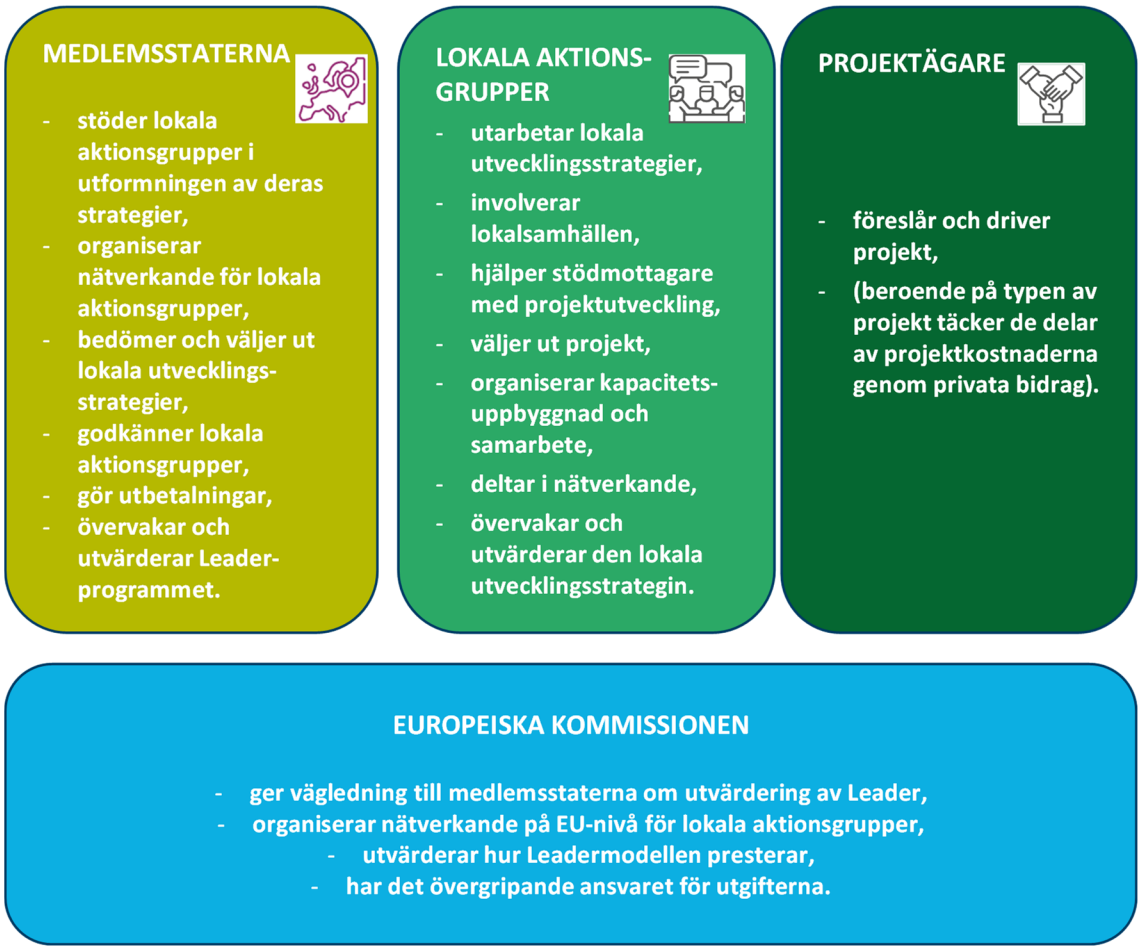

Källa: Revisionsrätten, på grundval av information från kommissionsdokument.

13 Kommissionen fastställde följande indikatorer[7] och mål[8] för övervakningen av Leaderprogrammet för perioden 2014–2020:

- Procentandel av landsbygdsbefolkningen som omfattas av lokala utvecklingsstrategier (mål 53,5 %).
- Procentandel av landsbygdsbefolkningen som får ta del av förbättrade tjänster/infrastrukturer (mål 16,4 %).
- Arbetstillfällen som skapats i Leaderprojekt som får stöd (mål 44 109 arbetstillfällen).

I ***bilaga I*** förtecknas de särskilda indikatorer och mål för Leader och lokalt ledd utveckling som anges i förordningarna om de olika EU-fonderna.

14 Medlemsstaterna kunde välja mellan att stödja lokala aktionsgrupper via en enda EU-fond (”enfondsstrategi”) eller flera (”flerfondsstrategi”). De kunde också utse en fond till ”samordnande fond” som skulle täcka alla administrativa kostnader för de lokala aktionsgrupperna. Under 2014–2020 tillämpade 17 av de 28 medlemsstaterna flerfondsstrategin med olika kombinationer av fonder, i syfte att bättre samordna det lokala utvecklingsstödet och stärka kopplingarna mellan landsbygds-, stads- och fiskeområden (se ***figur 3***).

[7] Bilaga IV till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014.

[8] 2019 års årliga verksamhetsrapport från kommissionens generaldirektorat för jordbruk och landsbygdsutveckling.

Figur 3 – Finansieringsstrategier som användes av medlemsstaterna

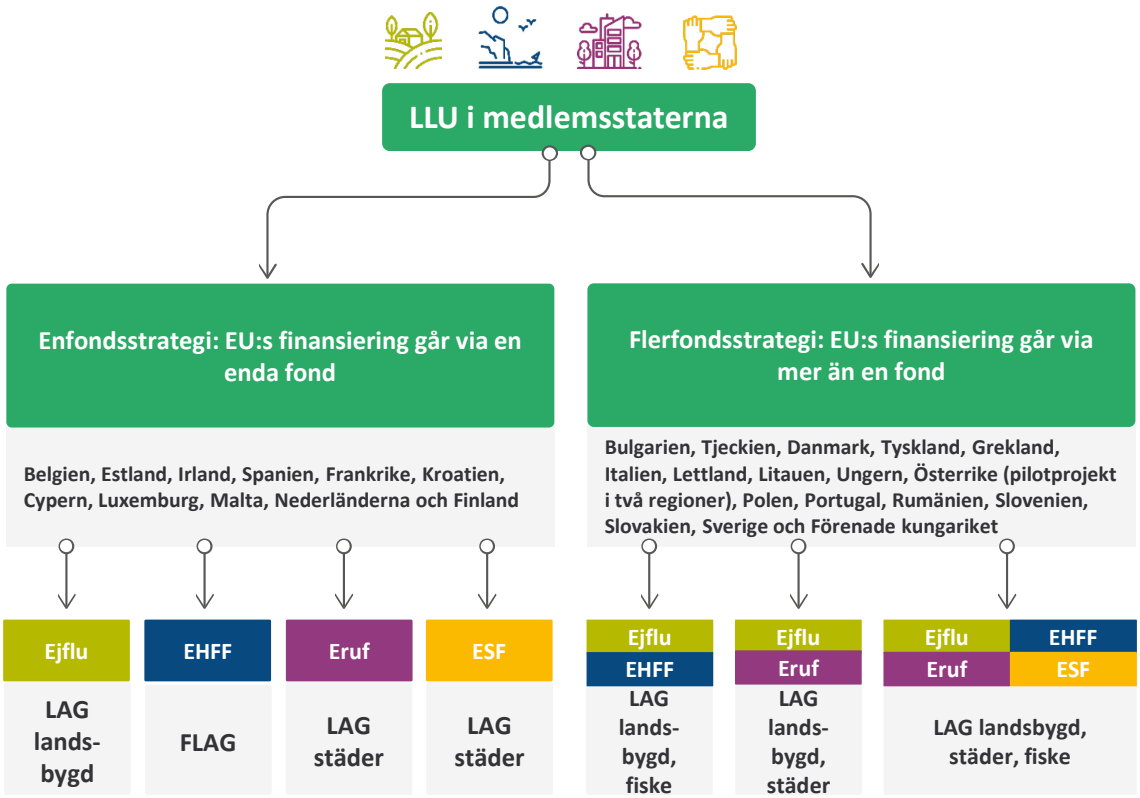

Källa: Revisionsrätten, på grundval av Europeiska kommissionen (2017): *Guidelines. Evaluation of LEADER/CLLD*, s. 10 och Kah, S. (2021), *Update: Implementing cohesion policy funds through multi-Fund CLLD* (uppgifterna uppdaterade i juni 2021).

15 Under 2021–2027 regleras Leader och lokalt ledd utveckling av förordning (EU) 2021/1060 om gemensamma bestämmelser. Nya regler för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP), som trädde i kraft i december 2021[9], gäller för Leader.

16 Såsom anges i punkt ***12*** måste medlemsstaterna beskriva sina strategier för Leader och lokalt ledd utveckling i sina respektive program. Medlemsstaterna har börjat lämna in sina nya operativa program till kommissionen för godkännande, och de behövde lämna in sina strategiska GJP-planer, inbegripet landsbygdsutvecklingsstöd via Leader, före utgången av 2021. Regelverket ger utrymme för finansiering av initiativ inom Leader och lokalt ledd utveckling med början 2022[10]. Fram till dess kommer finansieringen av Leader att fortsätta baserat på outnyttjade medel från den föregående perioden.

[9] Förordning (EU) 2021/2115.

[10] Artikel 86.1 i förordning (EU) 2021/1060.

Tidigare revisioner

17 Vi konstaterade brister i förvaltningen av Leader i vår årsrapport för 2000[11]. I en särskild rapport från 2010[12] konstaterade vi att lokala aktionsgrupper hade genomfört många projekt som var till nytta för lokala företag och samhällen. Vi noterade också brister när det gäller

- **förfarandena för projekturval**, eftersom beslutsfattandet dominerades av offentliga myndigheter och reglerna om potentiella intressekonflikter var oklara,
- **tillämpningen av ett underifrånperspektiv**, eftersom vissa lokala aktionsgrupper misslyckades med att främja lokalt engagemang,
- **lokala aktionsgruppers förmåga att utveckla lokala lösningar** som skilde sig från vanliga landsbygdsutvecklingsåtgärder, till exempel genom att man finansierade projekt som hade kunnat finansieras inom andra utgiftsprogram,
- **övervakning och utvärdering**, särskilt när det gäller vilka fördelar som uppnåtts genom Leadermodellen.

18 År 2013 offentliggjorde vi en uppföljande bedömning[13] som visade på vissa förbättringar. Bland annat hade reglerna blivit tydligare för de lokala aktionsgruppernas beslutsfattande kommittéer (se punkt ***17*** första strecksatsen), men de flesta av bristerna kvarstod. Vi gör en uppdaterad bedömning av dessa problem i ***bilaga II***.

---

[11] Årsrapporten för budgetåret 2000.

[12] Särskild rapport 05/2010 *Genomförande av Leadermodellen för landsbygdsutveckling*.

[13] Särskild rapport 19/2013 *2012 års rapport om uppföljningen av Europeiska revisionsrättens särskilda rapporter*.

Revisionens inriktning och omfattning samt revisionsmetod

19 Leadermodellen syftar till att främja lokalt engagemang och inflytande (se punkt ***03***), vilket medför extra kostnader och risker (se punkterna ***04*** och ***05***). Dessa extra kostnader och risker är motiverade om de uppvägs av ytterligare fördelar jämfört med vanliga toppstyrda EU-utgiftsprogram (särskilt EU:s landsbygdsutvecklingsprogram). Den övergripande revisionsfrågan var **”Har Leader/lokalt ledd utveckling gett fördelar som motiverar dess extra kostnader och risker?”**. För att bedöma det undersökte vi om

1. Leader och lokalt ledd utveckling främjade **lokalt engagemang**,

2. Leader och lokalt ledd utveckling ledde till **projekt** med påvisbara fördelar i form av lokalt styre, förstärkt socialt kapital och bättre resultat,

3. införandet av den **nya flerfondsstrategin** ledde till bättre samordning av stödet till lokal utveckling.

20 Denna revision följer också upp vår tidigare revision (se punkterna ***17*** och ***18***) och bedömer om kommissionen drygt tio år senare har åtgärdat de konstaterade bristerna. Vår rapport är avsedd att ge insikter och rekommendationer i rätt tid för kommissionens pågående utvärdering av Leadermodellen.

21 Vi täckte in perioden 2014–2020. Inom ramen för revisionen granskade vi tio medlemsstater och två lokala aktionsgrupper i varje medlemsstat. I Tyskland fokuserade vi på Sachsen och i Portugal på fastlandet (dvs. vi tog inte med Madeira och Azorerna). I vårt urval av medlemsstater strävade vi efter geografisk balans, vi ville täcka in både enfonds- och flerfondsstrategin och vi ville få med länder med både högre och lägre utgiftsnivåer för Leader och lokalt ledd utveckling (se ***figur 4***).

Figur 4 – Urval av medlemsstater och regioner och de utvalda lokala aktionsgruppernas finansieringsstrategier

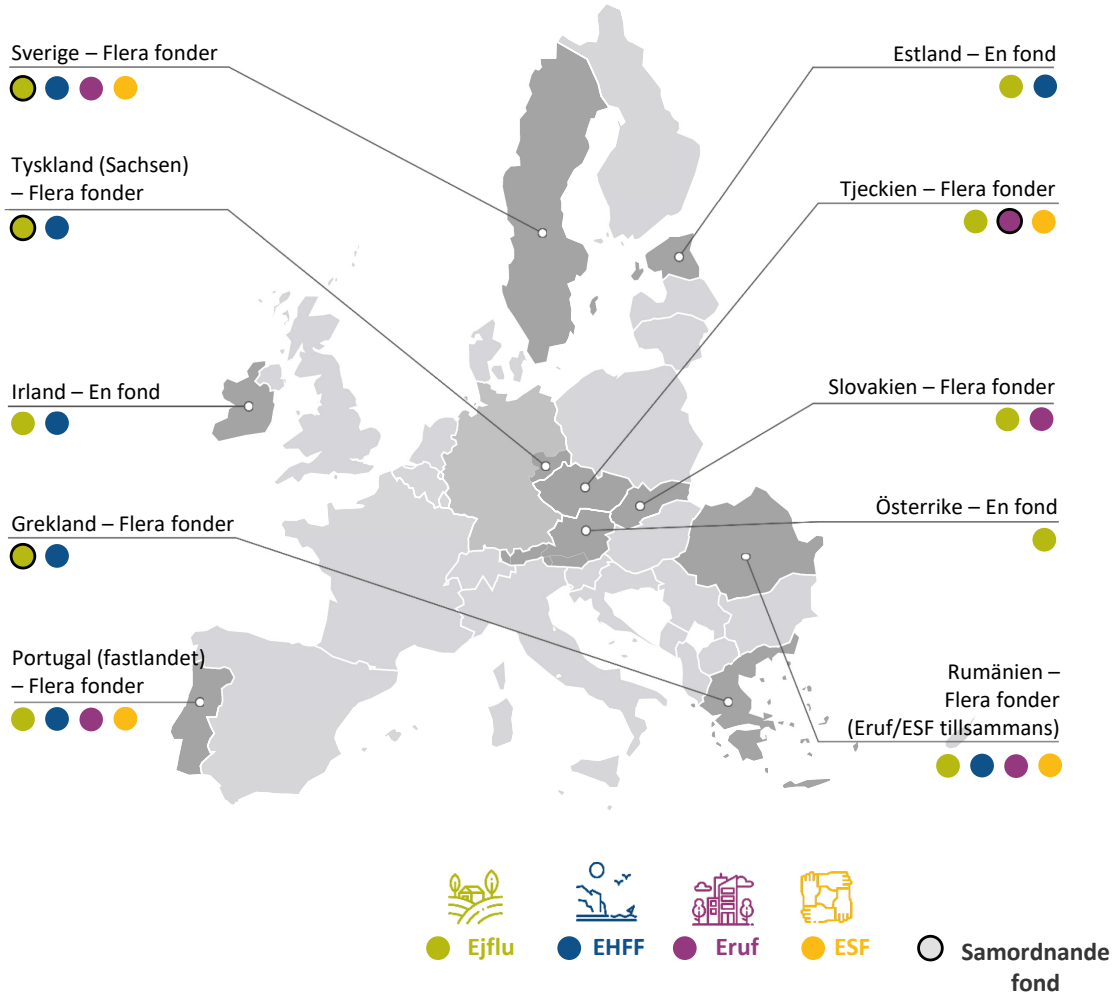

Källa: Revisionsrätten på grundval av en karta från Eurostat.

22 Vi valde ut de lokala aktionsgrupperna på grundval av tilldelade medel, typ av EU-fonder som användes samt areal och befolkning som omfattades.

23 Vi granskade följande:

- Organisation och förfaranden i alla medlemsstater och lokala aktionsgrupper i urvalet, på grundval av dokumentation och svar på frågeformulär.
- Information om 95 projekt som valdes ut på grundval av projektkostnader (låga, medelhöga eller höga), berörda sektorer och EU-fonder som använts. Projektens totala kostnader uppgick till 7,5 miljoner euro med EU-finansiering på 4,9 miljoner euro (se ***bilaga III***).

- Kommissionens verksamhet med avseende på Leader och lokalt ledd utveckling, genom dokumentgranskningar och videomöten med
  - de fyra ansvariga generaldirektoraten (GD Jordbruk och landsbygdsutveckling, GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering, GD Havsfrågor och fiske samt GD Regional- och stadspolitik),
  - medlemsstaternas myndigheter,
  - företrädare för lokala aktionsgrupper,
  - projektägare,
  - intresseorganisationer och internationella experter.

Iakttagelser

Lokala aktionsgrupper främjar lokalt engagemang men medför extra kostnader och långsamma godkännandeprocesser

24 I de följande avsnitten diskuterar vi hur medlemsstaterna och de lokala aktionsgrupperna främjade lokalt engagemang och till vilken kostnad. Vi börjar med att analysera Leaders kostnader. Därefter undersöker vi hur medlemsstaterna godkände de lokala aktionsgrupperna och deras strategier och sedan hur de lokala aktionsgrupperna valde ut Leaderprojekt.

Lokala aktionsgrupper medför extra kostnader

25 Såsom förklaras i inledningen står lokala aktionsgrupper i centrum för Leader och lokalt ledd utveckling. De kan få EU-finansiering för olika ändamål (se ***figur 5***). Medlemsstater, regioner, lokala aktionsgrupper och projektägare måste också tillhandahålla en andel av finansieringen.

26 Medlemsstaterna ska skapa de rätta förutsättningarna för lokala aktionsgrupper att kunna fullgöra sina uppgifter, framför allt att sammanföra olika lokala aktörer och stödja dem i framtagningen av projekt som gynnar den lokala utvecklingen. För att göra detta bör de ge de lokala aktionsgrupperna självständighet och begränsa deras administrativa börda till ett minimum[14].

[14] *Guidance for Member States and Programme Authorities on Community-led Local Development in European Structural and Investment Funds*.

Figur 5 – Planerad EU-finansiering för Leader och lokalt ledd utveckling (2014–2020; i miljarder euro)

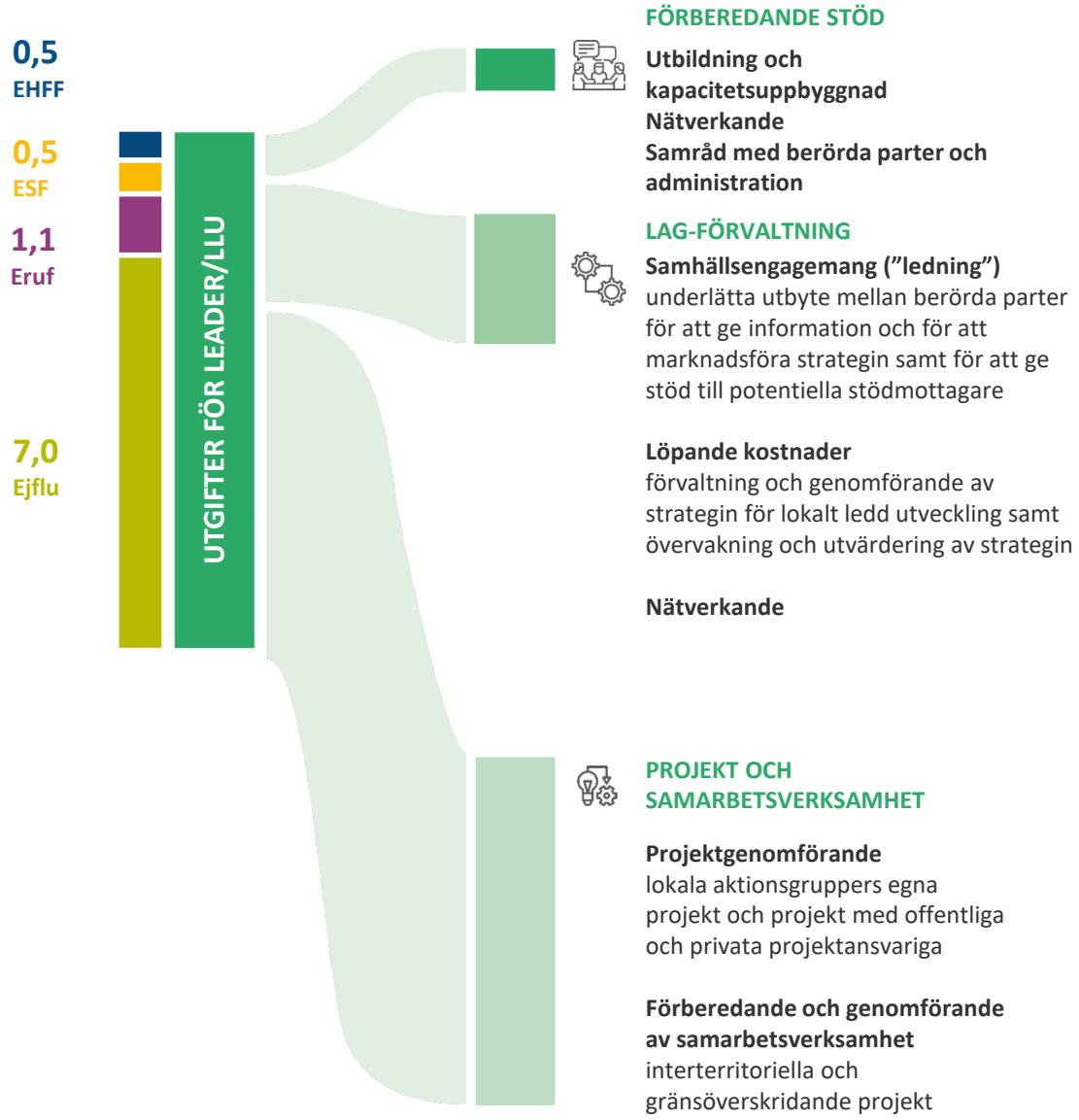

Källa: Revisionsrätten, på grundval av uppgifter från kommissionen.

27 Leaders deltagandebaserade modell medför ytterligare förvaltningsstrukturer och verksamhet till stöd för den lokala utvecklingsstrategin, vilket leder till extra kostnader. I förordningen sätts ett tak för dessa administrativa och löpande kostnader på 25 % (se punkt ***05***). Några medlemsstater sänkte detta tak ytterligare till 20 %.

28 I ***tabell 2*** ges en översikt över planerad och utbetald Leaderfinansiering (i slutet av 2020) för programperioden 2014–2020. Den visar att medlemsstaterna planerade att lägga 17 % på lokala aktionsgruppers administrativa och löpande kostnader. Detta ligger väl inom de gränser som fastställs i EU-lagstiftningen.

Tabell 2 – Total Leaderfinansiering (vid utgången av 2020)

Kostnadstyp	Planerad Leaderfinansiering (2014–2020)		Redovisade Leaderutgifter (vid utgången av 2020)	
	Miljoner euro	% av total planerad Leader-finansiering	Miljoner euro	% av utbetald Leader-finansiering
Förberedande kostnader	81,6	1 %	67,4	2 %
Administrativa och löpande kostnader	1 673,6	17 %	1 038	24 %
Samarbets-verksamhet	380,9	4 %	98,6	2 %
Projektkostnader	7 794,2	78 %	3 054,4	72 %
Totalt (alla medlems-stater plus Förenade kungariket)	**9 930,2**	**100 %**	**4 258,4**	**100 %**

Källa: Revisionsrätten, på grundval av uppgifter från kommissionen.

29 Enligt kommissionens redovisning stod lokalt ledda projekt för 3,1 miljarder euro eller 72 % av de redovisade Leaderutgifterna vid utgången av 2020. I allmänhet använde de lokala aktionsgrupperna endast mindre utgifter till samarbetsverksamhet (2 %) och förberedande kostnader (2 %). De lokala aktionsgruppernas administrativa och löpande kostnader uppgick till 1,04 miljarder euro (24 % av de totala utgifterna i det skedet). I flera medlemsstater där de redovisade utgifterna för Leaderprojekt var låga utgjorde dessa kostnader en hög andel. I exempelvis Grekland, Portugal och Slovakien var de i slutet av 2020 i samma storleksordning som eller större än de belopp som användes för projekt. Betalningar för perioden 2014–2020 kan fortfarande göras fram till slutet av 2023, och de administrativa utgifternas andel jämfört med projektutgifterna tenderar att minska under programperiodens lopp.

30 ***Tabell 3*** visar fördelningen av redovisade utgifter i tio medlemsstater och regioner i vårt urval. I ***figur 6*** jämförs detta med den totala planerade finansieringen för Leader. I genomsnitt hade medlemsstaterna redovisat att 39 % av deras planerade Leaderprojektfinansiering hade betalats ut. Estland hade betalat ut 72 % av sin planerade projektfinansiering, Grekland 13 % och Slovakien hade ännu inte betalat för något projekt.

Tabell 3 – Redovisade Leaderutgifter per kostnadstyp (miljoner euro; vid utgången av 2020)

Medlemsstat/ region	För-beredande kostnader	Administrativa kostnader	Samarbets-verksamhet	Projekt-kostnader	Totalt
Tjeckien	-	-*	0,2	64,5	64,7
Tyskland (Sachsen)	-	19,4	2,5	200,5	222,4
Estland	1,6	12,5	2,3	48,8	65,2
Irland	1,3	44,3	0,8	77,6	124,0
Grekland	3,2	43,1	0,2	46,4	92,9
Österrike	-	33,8	8,0	68,7	110,5
Portugal (fastlandet)	1,4	36,0	0,5	36,0	73,9
Rumänien	2,0	77,3	0,1	268,4	347,8
Slovakien	1,1	0,4	0	0	1,5
Sverige	3,4	28,3	3,2	63,0	97,9
Medlems-stater/ regioner i urvalet	**14,0**	**295,1**	**17,8**	**873,9**	**1 200,8**
Alla medlems-stater (plus Förenade kungariket)	**67,4**	**1 038,0**	**98,6**	**3 054,4**	**4 258,4**

*Ovanstående tabell innehåller inga siffror för Tjeckiens administrativa kostnader, eftersom dessa täcks av den regionala utvecklingsfonden (Tjeckiens samordnande fond) snarare än av fonden för landsbygdsutveckling.

Källa: Revisionsrätten, på grundval av uppgifter från kommissionen.

Figur 6 – Redovisade Leaderutgifter för landsbygdsutveckling för medlemsstaterna och regionerna i urvalet (vid utgången av 2020)

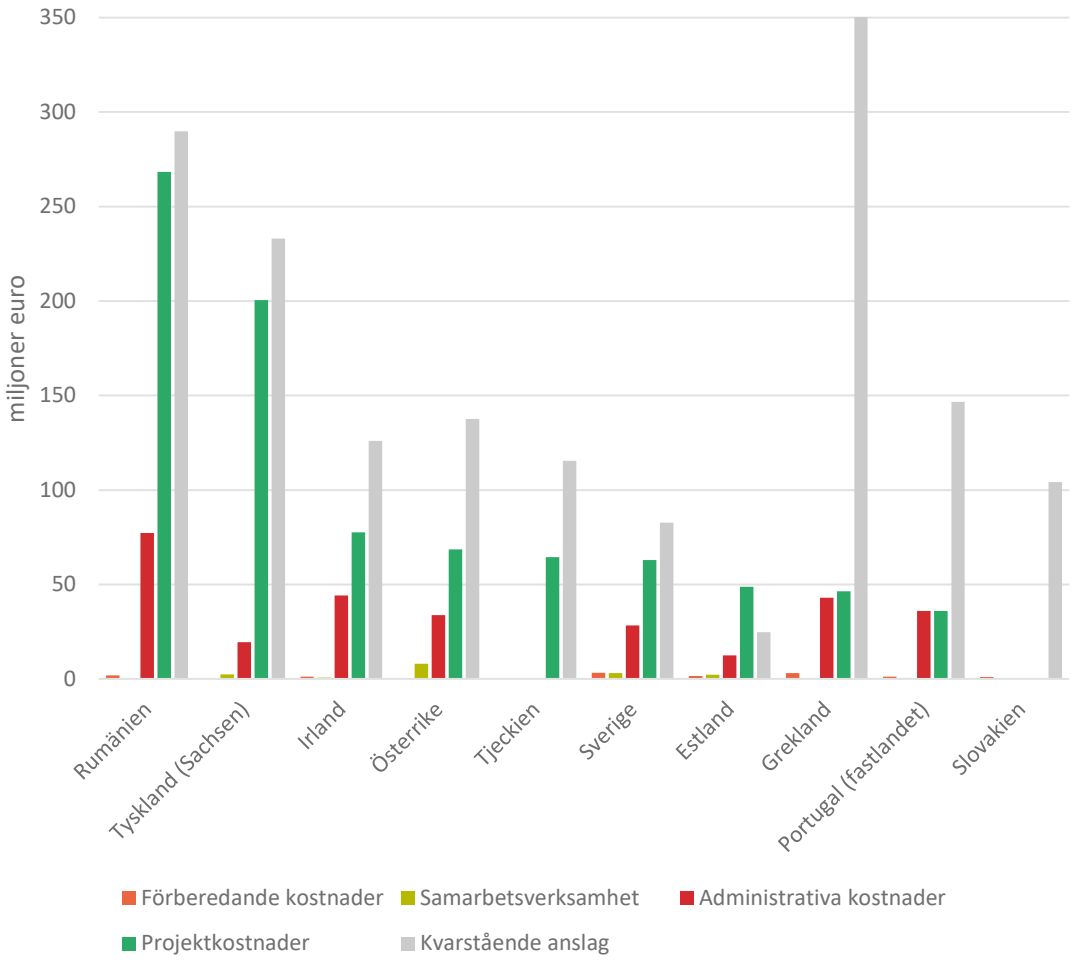

Källa: Revisionsrätten, på grundval av uppgifter från kommissionen.

De flesta medlemsstater tillämpade lämpliga förfaranden för godkännande av lokala aktionsgrupper, men några ställde inget minsta kvalitetskrav när de valde ut lokala utvecklingsstrategier

31 Medlemsstaterna bör stödja lokala aktionsgrupper när dessa utarbetar sina lokala utvecklingsstrategier, både ekonomiskt (förberedande stöd) och genom tydliga kvalitetskrav och vägledning. De bör sedan bedöma de lokala aktionsgrupperna på ett rättvist och öppet sätt inom den fastställda tidsramen och endast godkänna de grupper som tillhandahåller strategier som uppfyller kvalitetsnormerna.

32 De lokala aktionsgrupperna bör involvera sina lokalsamhällen i arbetet med att utveckla sina strategier genom en kombination av metoder, såsom utbildningsevenemang, workshoppar eller seminarier, och dra nytta av deras kunskaper om det lokala området. I vår tidigare särskilda rapport om Leader noterade vi brister när det gäller hur de lokala aktionsgrupperna främjade lokalt engagemang. Den här gången konstaterade vi att alla lokala aktionsgrupper i urvalet hade genomfört verksamhet för att främja lokalt engagemang och tagit fram lokala utvecklingsstrategier genom att tillämpa ett underifrånperspektiv.

33 Medlemsstaterna var skyldiga att fastställa kriterier för godkännande av lokala aktionsgrupper och bedöma föreslagna strategier mot dem. Processen omfattade en intresseanmälan eller flera inbjudningar att lämna förslag, utarbetande av utkast till strategier, medlemsstaternas bedömning av strategierna och, vid behov, revidering av dem. Medlemsstaterna skulle välja ut strategier och godkänna lokala aktionsgrupper före utgången av 2017 (två år efter att utgifterna börjat användas inom övriga områden av den gemensamma jordbrukspolitiken)[15]. De flesta medlemsstater uppnådde detta 2016, Irland och Tjeckien tog längre tid på sig och Slovakien avslutade godkännandet i mars 2018 (se ***figur 7*** och ***ruta 1***).

34 På det hela taget konstaterade vi att medlemsstaterna hade stöttat och övervakat godkännandeprocessen väl genom workshoppar, utbildningsarrangemang och kapacitetsbyggande övningar för lokala aktionsgrupper. Ett antal förvaltande myndigheter gav lokalsamhällen vägledning i form av informationsmaterial eller en handbok eller inrättade kontaktpunkter för frågor.

[15] Artikel 33.4 i förordning (EU) nr 1303/2013.

Figur 7 – Tidsperiod för godkännande av lokala aktionsgrupper i de tio medlemsstaterna i urvalet

Källa: Revisionsrätten, på grundval av information från medlemsstaterna. ”Relativ tidsfrist”: den första omgången urval av strategier och lokala aktionsgrupper ska ha avslutats senast två år efter partnerskapsöverenskommelsens godkännande. ”Absolut tidsfrist” (röd linje): lokalt ledda utvecklingsstrategier ska ha godkänts senast den 31 december 2017 (artikel 33.4 i förordning (EU) 1303/2013).

Ruta 1

Utvecklingen av lokala strategier tog lång tid i Slovakien

Utvecklingen av lokala utvecklingsstrategier i Slovakien tog två och ett halvt år och avslutades tre månader efter tidsfristen i december 2017.

Vid tidpunkten för vår revision, tre år senare, hade inga projekt finansierats.

Kommissionen var medveten om den utdragna processen och begärde att åtgärder skulle vidtas för att påskynda den.

35 Kommissionen hade rekommenderat medlemsstaterna att se till att de lokala utvecklingsstrategierna bedömdes på grundval av kvalitetsnormer och i konkurrens

med varandra[16]. På det sättet ville kommissionen försäkra sig om att de lokala aktionsgrupper som valdes ut hade lagt fram strategier som uppfyllde minimikraven på kvalitet.

36 Medlemsstaterna behövde fastställa bedömningskriterier för valet av lokala utvecklingsstrategier. I det ingick att definiera kvalitetsnormer som alla strategier måste uppfylla[17]. Vi konstaterade att nio medlemsstater hade definierat kvalitetsnormer, men i Tjeckien, Grekland och Slovakien var de mindre stränga. Rumänien definierade inte några kvalitetsnormer.

37 I ***tabell 4*** ges en översikt över antalet strategier som lämnats in och valts ut för varje medlemsstat som omfattas av vår revision. Sex medlemsstater valde ut alla lokala aktionsgrupper som lämnade in sina strategier. Rumänien dubblade antalet ursprungligen planerade lokala aktionsgrupper (från 120 till 239).

Tabell 4 – Val av lokala aktionsgrupper/lokala utvecklingsstrategier

Medlemsstat	Antal inlämnade strategier	Antal utvalda strategier
Tjeckien	179	178
Tyskland (Sachsen)	350	350
Estland	34	34
Irland	30	30
Grekland	50	50
Österrike	77	77
Portugal	175	92
Rumänien	239	239
Slovakien	121	110
Sverige	53	48

Källa: Revisionsrätten, på grundval av uppgifter från medlemsstaterna i urvalet.

[16] *Guidance for Member States and Programme Authorities on Community-led Local Development in European Structural and Investment Funds*, avsnitt 7.3, s. 42–43.

[17] *Guidance for Member States and Programme Authorities on Community-led Local Development in European Structural and Investment Funds*, avsnitt 7.3, s. 42.

Lokala aktionsgrupper har tagit längre tid på sig än väntat för att godkänna projekt

38 För att välja ut projekt som gynnar den lokala utvecklingen ska de lokala aktionsgrupperna fastställa kriterier som är lämpliga för lokalområdet och tillämpa rättvisa och öppna förfaranden. Leaderstöd till lokalt ledd utveckling kan ges till

- lokalsamhällesprojekt,
- samarbetsverksamhet mellan två eller flera lokala aktionsgrupper från samma medlemsstat eller olika länder (inom och utanför EU).

39 Sju av tio medlemsstater använde onlineansökningar, förenklade kostnadsalternativ eller andra verktyg för att underlätta urvalsprocessen. I fyra medlemsstater (Grekland, Portugal, Tjeckien och Slovakien) var processen för projektansökan och projektgodkännande särskilt komplicerad och tidskrävande.

40 Processen omfattade upp till åtta steg och tog i genomsnitt runt ett år, i extrema fall över två år. De sökande måste först lämna in en ansökan till den lokala aktionsgruppen, som kontrollerade stödberättigandet och om projektet stämde överens med den lokala utvecklingsstrategin. De lämnade därefter in sin ansökan till de ansvariga myndigheterna. I Grekland var de sökande tvungna att lämna in både en elektronisk ansökan och en pappersansökan. Dessa ytterligare administrativa krav bidrog till en situation där medlemsstaterna vid tidpunkten för vår revision hade slutfört och betalat för relativt få projekt (39 % av de planerade utgifterna för Leaderprojekt).

41 Enligt kommissionens vägledning ska lokala utvecklingsstrategier tjäna lokala syften och de utvalda projekten ska bidra till strategiernas mål[18]. De lokala aktionsgrupperna fastställde ganska allmänna mål och kriterier för urval av projekt i sina lokala utvecklingsstrategier. Det gjorde att de kunde välja ut ett brett spektrum av projekt.

---

[18] *Guidance for Member States and Programme Authorities on Community-led Local Development in European Structural and Investment Funds*, s. 24–25.

Leadermodellen främjar lokalt engagemang, men kvinnor och ungdomar är underrepresenterade i de lokala aktionsgrupperna

42 Lokala aktionsgrupper utgör ett forum för kommunikation inom lokalsamhällen för att utforma och genomföra lokala utvecklingsstrategier genom att initiera, utveckla och finansiera lokala projekt. Deras roll är att föra samman lokalsamhällen och engagera dem i den lokala utvecklingen. Leadermodellen tar vara på lokalsamhällenas expertkunskap och erfarenheter för att fastställa deras utvecklingsbehov. Modellen skapades också för att tillhandahålla en plattform för kommunikation mellan olika förvaltningsnivåer, från lokalsamhällen till regionala och nationella myndigheter, och för att uppmuntra den typen av närmare samarbete.

43 Lokala aktionsgrupper bör vara representativa för sina lokalsamhällen och involvera alla relevanta lokala aktörer. Enligt lagstiftningen bör ingen särskild intressentgrupp ha mer än 49 % av en lokal aktionsgrupps röster, och andelen röster från offentliga myndigheter i projekturvalsprocessen ska vara mindre än 50 %[19]. Enligt kommissionens vägledning bör de beslutsfattande organen också vara könsbalanserade och ha en rättvis representation av specifika målgrupper, såsom ungdomar, etniska minoriteter och missgynnade personer[20].

44 Vi konstaterade att de lokala aktionsgrupper som vi granskade utgjorde ett forum för lokal kommunikation och uppfyllde de rättsliga kraven i fråga om sammansättningen av gruppernas beslutsfattande organ. Detta innebar att offentliga myndigheter inte längre dominerade processen (såsom vi hade konstaterat 2010). Vår analys visade att män innehade 60 % eller mer av tjänsterna i tio av 18 lokala aktionsgrupper från vilka vi fick uppgifter. Ungdomar var underrepresenterade. 16 av de 20 lokala aktionsgrupper som vi granskade hade ingen person under 30 år i sina beslutsfattande organ[21]. Det innebär att det finns risk att beslutsfattande organ inte tar hänsyn till ungdomars åsikter och intressen i beslutsprocessen.

---

[19] Artiklarna 32.2 b och 34.3 b i förordning (EU) nr 1303/2013.

[20] *Guidance for Member States and Programme Authorities on Community-led Local Development in European Structural and Investment Funds*, s. 27.

[21] Ungdomar är personer i åldern 18–30 år. Se Europarådet och Europeiska kommissionen (2019): *Youth Policy essentials*, s. 6.

Ytterligare fördelar med Leader och lokalt ledd utveckling har ännu inte påvisats

45 I vår tidigare särskilda rapport om Leader drog vi slutsatsen att det inte fanns tillräckliga bevis för Leadermodellens mervärde, och vi rekommenderade kommissionen att omedelbart vidta åtgärder för att se till att den kunde redogöra för Leaders mervärde och sunda ekonomiska förvaltning. Såsom nämns i punkt ***07*** förväntar sig kommissionen att Leader ska ta sig uttryck i bättre projektresultat, förstärkt socialt kapital och förbättrat lokalt styre.

46 I de följande avsnitten behandlar vi var och en av dessa aspekter i tur och ordning. Vi undersöker först om kommissionen under de senaste tio åren har gjort framsteg när det gäller att redogöra för fördelarna med Leader, därefter undersöker vi om Leaderprojekten för lokal utveckling gav bättre resultat och slutligen om det finns belägg för att Leadermodellen leder till förstärkt socialt kapital och förbättrat styre i lokalsamhällen.

Kommissionen har börjat utvärdera fördelarna med Leader

47 Vår granskning av övervaknings- och utvärderingssystemet i fråga visade att en av de viktigaste rekommendationerna i vår särskilda rapport om Leader från 2010 om att redogöra för fördelarna med Leader inte hade genomförts fullt ut (se punkt ***17*** och ***bilaga II***).

48 Såsom förklaras i punkt ***13*** övervakar och redovisar kommissionen Leaderprogrammets resultat med hjälp av tre indikatorer som anges i förordningen. ***Tabell 5*** visar uppgifter om Leader som redovisats i den årliga verksamhetsrapporten för 2019 från generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling:

Tabell 5 – Leaderindikatorer

Indikator	Mål (för 2023)	Redovisade uppgifter
Procentandel av landsbygdsbefolkningen som omfattas av lokala utvecklingsstrategier	53,5 %	60,6 %
Procentandel av landsbygdsbefolkningen som får ta del av förbättrade tjänster/infrastrukturer	16,4 %	13,54 %
Antalet arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd	44 109	13 337

Källa: Revisionsrätten, på grundval av 2019 års årliga verksamhetsrapport från kommissionens generaldirektorat för jordbruk och landsbygdsutveckling.

49 Dessa indikatorer stöder inte en meningsfull bedömning av Leadermodellens kostnader och fördelar. I våra tidigare rapporter, inbegripet rapporten om prestation för år 2019[22], konstaterade vi att de indikatorer som används främst är input- och outputindikatorer som inte mäter utgiftsprogrammens resultat eller mervärde. I vår rapport om Leader från 2010 rekommenderade vi kommissionen att omedelbart vidta åtgärder för att se till att den kan redogöra för fördelarna med Leadermodellen och att övervakningen bör inriktas på indikatorer som gäller Leadermodellens fördelar, effektivitet och ändamålsenlighet och inte genomförandet.

50 Enligt lagstiftningen ska kommissionen ge medlemsstaterna vägledning om hur de ska utvärdera sina program för landsbygdsutveckling och operativa program. Programutvärderingarna i slutet av perioden (efterhandsutvärderingarna) ska genomföras av kommissionen eller av medlemsstaterna i nära samarbete med kommissionen[23].

[22] Europeiska revisionsrättens rapport om EU-budgetens prestation – situationen vid utgången av 2019.

[23] Artiklarna 54–57 i förordning (EU) 1303/2013.

51 Kommissionen utfärdade två vägledande dokument till stöd för medlemsstaternas utvärdering av Leader och lokalt ledd utveckling under programperioden 2014–2020: dels riktlinjer för utvärdering[24], dels en handbok för utvärdering[25]. Kommissionen ska också lägga fram en sammanfattande rapport om medlemsstaternas efterhandsutvärderingar senast den 31 december 2025 för de operativa programmen och senast den 31 december 2027 för landsbygdsutvecklingsprogrammen[26].

52 För programperioden 2007–2013 skulle kommissionen lämna in den sammanfattande rapporten om landsbygdsutveckling senast den 31 december 2016[27]. Denna rapport färdigställdes i april 2018 och offentliggjordes i juli 2020[28]. Den innehöll ett kort avsnitt om Leader men där gjordes ingen bedömning av fördelarna med Leader.

53 Kommissionen har ännu inte offentliggjort sin egen utvärdering av Leadermodellen. I vårt yttrande från 2018 över kommissionens förslag till den nya gemensamma jordbrukspolitiken rekommenderade vi kommissionen att följa principen ”utvärdera först” när den ser över lagstiftning[29]. Kommissionen håller just nu på med en utvärdering av hur den del av Leadermodellen som finansieras av fonden för landsbygdsutveckling inverkar på en balanserad territoriell utveckling. Syftet med denna utvärdering är att undersöka relevans, ändamålsenlighet, effektivitet, samstämmighet och mervärde[30]. Kommissionen planerar att offentliggöra utvärderingen 2023.

---

[24] *Guidelines, Evaluation of LEADER/CLLD*.

[25] Europeiska kommissionen (2018): *FARNET Guide #15 - Evaluating CLLD. Handbook for LAGs and FLAGs*.

[26] Artikel 57.4 i förordning (EU) nr 1303/2013 och artikel 2.4 i förordning (EU) 2020/2220.

[27] Artikel 87.2 i förordning (EG) nr 1698/2005.

[28] Europeiska kommissionen (2020): *Synthesis of Rural Development Programmes (RDPs) ex-post evaluations of period 2007–2013*, Luxemburg, s. 222–234.

[29] Revisionsrättens yttrande från 2018 över kommissionens förslag till förordningar om den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden efter 2020.

[30] Färdplan för utvärderingen: *Evaluation of the impact of LEADER on balanced territorial development*.

Medlemsstaterna använde Leader för att finansiera projekt som hade sin grund i de lokala strategierna, men för en del projekt fanns det andra särskilda utgiftsprogram

54 I avsaknad av en utvärdering från kommissionen eller relevanta övervakningsdata som påvisade fördelarna med Leader bedömde vi om Leaderprojekt och lokalt ledda utvecklingsprojekt hade potential att bidra till lokal utveckling och gav bättre resultat. Vi gjorde detta genom att analysera om projekten härrörde från de lokala utvecklingsstrategier (se punkt ***41***) som hade utarbetats av de lokala aktionsgrupperna och därmed hade potential att tillgodose lokala behov. Vi använde också kommissionens riktlinjer för utvärdering där man definierar bättre resultat för denna typ av projekt genom jämförelse med ett genomförande utan Leadermodellen[31].

55 Vi bedömde 95 projekt utifrån de kriterier som nämnts i punkt ***54***. Vi grundade oss på självbedömningar från de lokala aktionsgrupperna. Vi undersökte rimligheten i dessa självbedömningar och diskuterade vår bedömning med myndigheterna och ett antal projektägare.

56 Vi konstaterade att projekten var inriktade på de övergripande allmänna målen i de lokala utvecklingsstrategierna (se punkt ***41***). Ett antal projekt hade potential att bidra till den lokala utvecklingen. Vi identifierade också projekt som går utöver lagstadgade skyldigheter och som inte omfattas av särskilda stödordningar.

57 Vi konstaterade dock att några medlemsstater som omfattades av vår revision använde finansiering genom Leader och lokalt ledd utveckling till projekt som normalt utgör nationella, regionala eller kommunala myndigheters lagstadgade uppgifter (t.ex. finansiering av byvägar eller gatubelysning). Dessutom såg vi projekt som specifikt omfattas av åtgärder för landsbygdsutveckling utanför Leader och av andra EU-utgiftsprogram (se ***ruta 2***).

58 Exempelvis använde Tyskland (Sachsen) Leader för att finansiera en rad olika grundläggande tjänster på landsbygden. Där anslogs 364,3 miljoner euro – det vill säga 41,5 % av den planerade finansieringen av landsbygdsutveckling och den högsta andelen bland alla medlemsstater och regioner i EU – till Leader. De lokala myndigheternas traditionella verksamhet i Tyskland (Sachsen) måste därför gå via lokala aktionsgrupper. Detta omfattade finansiering av byvägar, gatubelysning och underhåll samt projekt för att bygga ut förskolor. Enligt halvtidsutvärderingen av

[31] *Guidelines, Evaluation of LEADER/CLLD*.

landsbygdsutvecklingen hade Sachsen den 30 juni 2019 använt Leadermedel till att finansiera 112 gatubelysningsprojekt (till ett värde av 5,5 miljoner euro i offentliga utgifter), 84 byvägar (13 miljoner euro) och 62 förskoleprojekt (6,3 miljoner euro)[32].

Ruta 2

Leaderfinansierade projekt för vilka det fanns andra särskilda åtgärder och utgiftsprogram

Tjeckien och Rumänien: Stöd till modernisering av jordbruksföretag och till unga jordbrukare

Ejflu

En lokal aktionsgrupp i Rumänien valde ut tio jordbruksinvesteringsprojekt med totala kostnader på 1,7 miljoner euro. De stod för nästan hälften av de totala kostnaderna för alla utvalda projekt. Den andra rumänska gruppen betalade ut stöd till unga jordbrukare i åtta fall som en klumpsumma till ett totalt belopp på 240 000 euro. Alla medlemsstater har särskilda åtgärder för att stödja unga jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitikens första pelare, och Rumänien ger särskilt stöd inom den andra pelaren.

De två lokala aktionsgrupperna i Tjeckien valde ut 47 jordbruksinvesteringsprojekt med kostnader på cirka 2 miljoner euro, vilket var nästan hälften av de totala kostnaderna för alla utvalda projekt. En av dessa lokala aktionsgrupper lade omkring 80 % av sina totala projektkostnader på jordbruksprojekt.

Dessa projekt gav jordbrukare EU-finansiering främst för investeringar i nya stall och ny utrustning eller gav stöd till unga jordbrukares etablering.

Intresserade jordbrukare kan ansöka om stöd för landsbygdsutveckling utanför Leader, vilket innebär att användningen av Leaderfinansiering i sådana fall överlappar befintliga stödordningar.

59 Detta var en typ av situation som vi identifierade 2010. Då höll kommissionen med om att Leader i princip inte skulle stödja lokala myndigheters normala verksamhet. I vår särskilda rapport från 2015 om EU:s stöd till infrastruktur på landsbygden[33] gjorde vi liknande iakttagelser om finansieringen av vägar på landsbygden i Tyskland (Sachsen) och rekommenderade medlemsstaterna att se till att

---

[32] *Zentralbewertung des Entwicklungsprogramms für den ländlichen Raum 2014 – 2020 im Freistaat Sachsen. Endbericht*, s. 257.

[33] Särskild rapport 25/2015 om EU:s stöd till infrastruktur på landsbygden.

EU-medel för landsbygdsutveckling inte ersätter andra offentliga medel som är avsedda för samma politikområde.

60 I Irland och Sverige konstaterade vi att detta till stor del kunde undvikas genom dessa länders regler för stödberättigande:

- De irländska myndigheterna godkände inte Leaderfinansiering till ett antal sektorer och verksamheter för vilka det fanns andra finansieringsmöjligheter. Detta gällde bland annat jordbruk, renovering av privata bostadsfastigheter och allmänt offentligt underhåll samt projekt som redan fått annan EU-finansiering eller nationell finansiering.

- Sverige hade regler mot att finansiera kostnader för utförande av lagstadgade uppgifter eller uppfyllande av EU-rättsliga eller nationella rättsliga krav (t.ex. efterlevnad av ett EU-direktiv). De krävde också att Leaderprojekt och lokalt ledda utvecklingsprojekt skulle gynna det bredare lokalsamhället, inte bara enskilda projektägare.

Även om omständigheterna i de enskilda medlemsstaterna skiljer sig åt anser vi att dessa regler är god praxis som kan bidra till en sund ekonomisk förvaltning av Leaderprogrammet.

Enligt experter är det svårt att utvärdera vissa potentiella fördelar med Leadermodellen, men vi fann också bevis på att det går

61 Förutom bättre projektresultat anger kommissionen att Leader ska ge fördelar i form av förstärkt socialt kapital och förbättrat styre. Kommissionens riktlinjer för utvärdering innehåller följande definitioner:

- **Socialt kapital** är ett flerdimensionellt begrepp som omfattar samhällsorganisatoriska egenskaper såsom nätverk, normer och socialt förtroende som underlättar samordning och samarbete till ömsesidig nytta.

- Med **styre** avses de institutioner, processer och mekanismer genom vilka berörda parter från allmänheten, näringslivet och det civila samhället uttrycker sina intressen, utövar sina lagliga rättigheter, uppfyller sina skyldigheter och söker medling vid meningsskiljaktigheter.

62 Facklitteraturen visar att det finns en rad utmaningar när det gäller att mäta förbättringar i fråga om socialt kapital och lokalt styre, bland annat för att det saknas allmänt accepterade definitioner av dessa begrepp[34]. Experterna menar därför att det är svårt att utvärdera de potentiella fördelarna med Leader.

63 Utöver kommissionens sammanfattande rapport (se punkt ***52***) analyserade vi efterhandsutvärderingsrapporter från de medlemsstater som omfattades av vår revision, främst från perioden 2007–2013, för att hitta belägg för förstärkt socialt kapital och bättre lokalt styre. De flesta medlemsstaters efterhandsrapporter omfattade inte dessa begrepp. I den svenska efterhandsutvärderingen av perioden 2007–2013 gjordes uttryckliga iakttagelser när det gäller lokalt styre. Utvärderarna ansåg att Leader inte hade bidragit positivt till det ”vertikala styret”, det vill säga till de lokala aktionsgruppernas ställning i förhållande till övriga myndigheter och institutioner. När det gäller det ”horisontella styret”, det vill säga samarbetet med andra regionala aktörer, betonade utvärderarna att Leader hade lett till att företrädare för både lokala företag och det civila samhället engagerat sig i lokala offentliga angelägenheter.

Flerfondsstrategin gör finansieringen av lokala utvecklingsprojekt mer komplex

64 De europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) består av fem olika finansieringsflöden med egna särskilda regler (se punkt ***10***). Detta kräver samordning mellan de ansvariga myndigheterna i medlemsstaterna för att säkerställa

---

[34] Nardone, G., Sisto, R. och Lopolito, A., *Social Capital in the LEADER Initiative: a methodological approach*, *Journal of Rural Studies*, vol. 26, utgåva 1, 2010, s. 63–72.

Pisani, E., Franceschetti, G., Secco, L. och Asimina C. (ed., 2017), *Social Capital and Local Development: From Theory to Empirics*. Cham (Schweiz).

Claridge, T. (2020), *Current definitions of social capital - Academic definitions in 2019*, med länk till presentationen ”*Social capital - is there an accepted definition in 2020?*”

Shucksmith, M. (2002), *Endogenous Development, Social Capital and Social Inclusion: perspectives from leader in the UK*, *Sociologia Ruralis*, 40(2), s. 208–218.

Thuesen, A. A. (2010), *Is LEADER elitist or inclusive? Composition of Danish LAG boards in the 2007–2013 rural development and fisheries programmes*, *Sociologia ruralis*, 50(1), s. 31–45.

synergieffekter och undvika överlappningar på program- och projektnivå. Lagstiftningen för programperioden 2014–2020 tar uttryckligen upp behovet av sådan samordning[35].

65 Enligt kommissionen är inrättandet av gemensamma övervakningskommittéer för de olika programmen användbart och praktiskt. Vi fann att endast fyra av de tio medlemsstater som omfattades av vår revision hade gjort detta.

66 Medlemsstaterna hittade dock andra lösningar för att underlätta informationsflödet. De förvaltande myndigheterna för var och en av de enskilda fonderna i Österrike och Tyskland (Sachsen) hade företrädare i övervakningskommittéerna för alla övriga fonder. Estland hade inrättat en gemensam förvaltande myndighet för fonderna för landsbygdsutveckling och fiske.

67 Den gemensamma jordbrukspolitikens två finansieringsflöden (Europeiska garantifonden för jordbruket och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling) kommer att planeras genom strategiska GJP-planer som en del av reformen efter 2020. Det kan leda till att landsbygdsutvecklingen får en svagare koppling till de övriga tre finansieringskällorna (Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+ och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden).

68 Kommissionen förväntade sig att flerfondsstrategin skulle bredda deltagandet av lokala sektorer, intressenter och projektägare i lokala aktionsgrupper och på så sätt stärka det lokala samarbetet. Den förväntade sig också att införandet av fyra EU-fonder skulle göra det möjligt för lokala aktionsgrupper att hantera komplexa lokala behov på ett mer heltäckande sätt och med mer pengar.

69 Kommissionen har inte lämnat fullständiga uppgifter om antalet lokala aktionsgrupper som använder flerfondsstrategin. Enligt de senaste tillgängliga sammanställda uppgifterna[36] godkändes 3 337 grupper i alla medlemsstater (inklusive Förenade kungariket) för programperioden 2014–2020. Av dessa använde 813 (24 %) mer än en EU-fond (se ***figur 8***). De flesta av dessa flerfondsfinansierade lokala aktionsgrupper använde en kombination av medel från fonden för

---

[35] Förordning (EU) nr 1303/2013, inklusive bilaga I (Gemensam strategisk ram).

[36] Kah, S. (2021), *Update: Implementing cohesion policy funds through multi-Fund CLLD* (uppgifterna uppdaterade i juni 2021).

landsbygdsutveckling, regionala utvecklingsfonden och socialfonden, och nio grupper i hela EU (åtta i Sverige och en i Polen) använde alla fyra tillgängliga fonder.

Figur 8 – Lokala aktionsgrupper som finansierades via en eller flera fonder under perioden 2014–2020

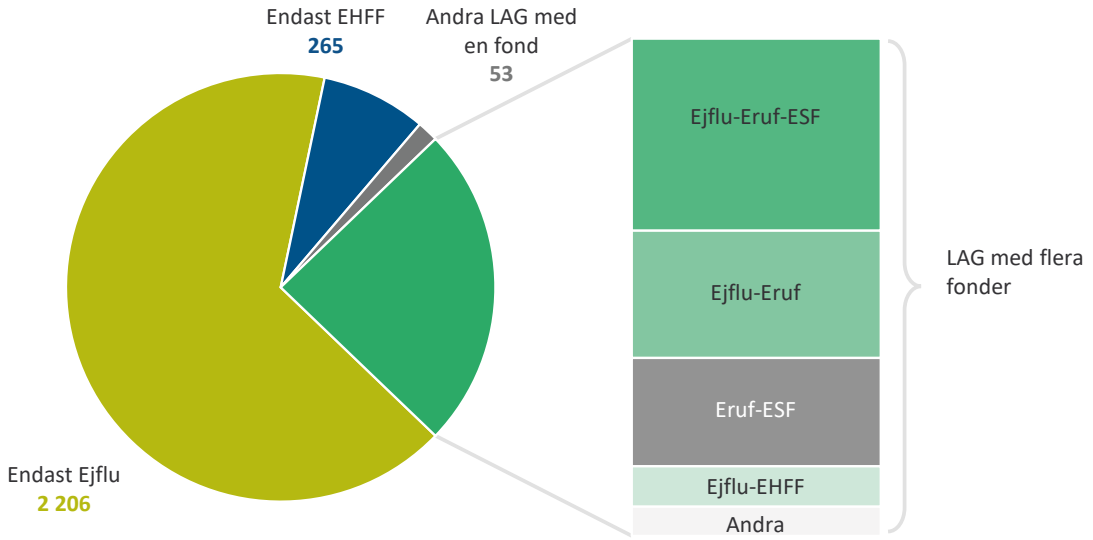

Källa: Revisionsrätten, på grundval av Kah, S. (2021), *Update: Implementing cohesion policy funds through multi-Fund CLLD* (uppgifterna uppdaterade i juni 2021).

70 Flerfondsstrategin var ny för de lokala aktionsgrupperna och medlemsstaternas myndigheter, och de lokala aktionsgrupperna arbetade för första gången med socialfonden och regionalfonden. I kommissionens vägledande dokument[37] betonades därför behovet av tydlig ansvarsfördelning och beslutspraxis. Detta krävde samordning mellan de ansvariga myndigheterna i medlemsstaterna, inte minst för att förse de lokala aktionsgrupperna med tydliga regler och vägledning, helst från en enda kontaktpunkt.

71 Av de medlemsstater som omfattades av vår revision hade Sverige de smidigaste förfarandena för att hantera flerfondsstrategin. Där hade man utsett en enda förvaltande myndighet och en samordningsgrupp för fonderna, och hade endast tre relaterade program: ett nationellt landsbygdsutvecklingsprogram, ett nationellt fiskeriprogram och ett nationellt program för finansiering av lokalt ledd utveckling från regionalfonden och socialfonden.

[37] *Europeiska kommissionen (2016), FARNET Guide #10: Starting CLLD implementation in practice*.

72 I Tjeckien och Portugal däremot har kombinationen av olika fonder med olika mål och regler, och olika förvaltande myndigheter som tillämpar olika regler och riktlinjer, gjort flerfondsstrategin svårare att förvalta enligt de förvaltande myndigheterna. (***Figur 9*** visar olika metoder för att förvalta flerfondsstrategin i Sverige, Tjeckien och Portugal.) Vi fann inga belägg, i kommissionens iakttagelser om medlemsstaternas årliga genomföranderapporter eller i protokollen från deras årliga möten, för att kommissionen skulle ha ingripit till exempel genom att ge medlemsstaterna skriftlig återkoppling om förvaltningen av flerfondsstrategin eller genom att vid behov kräva handlingsplaner.

Figur 9 – Metoder för att förvalta flerfondsstrategin

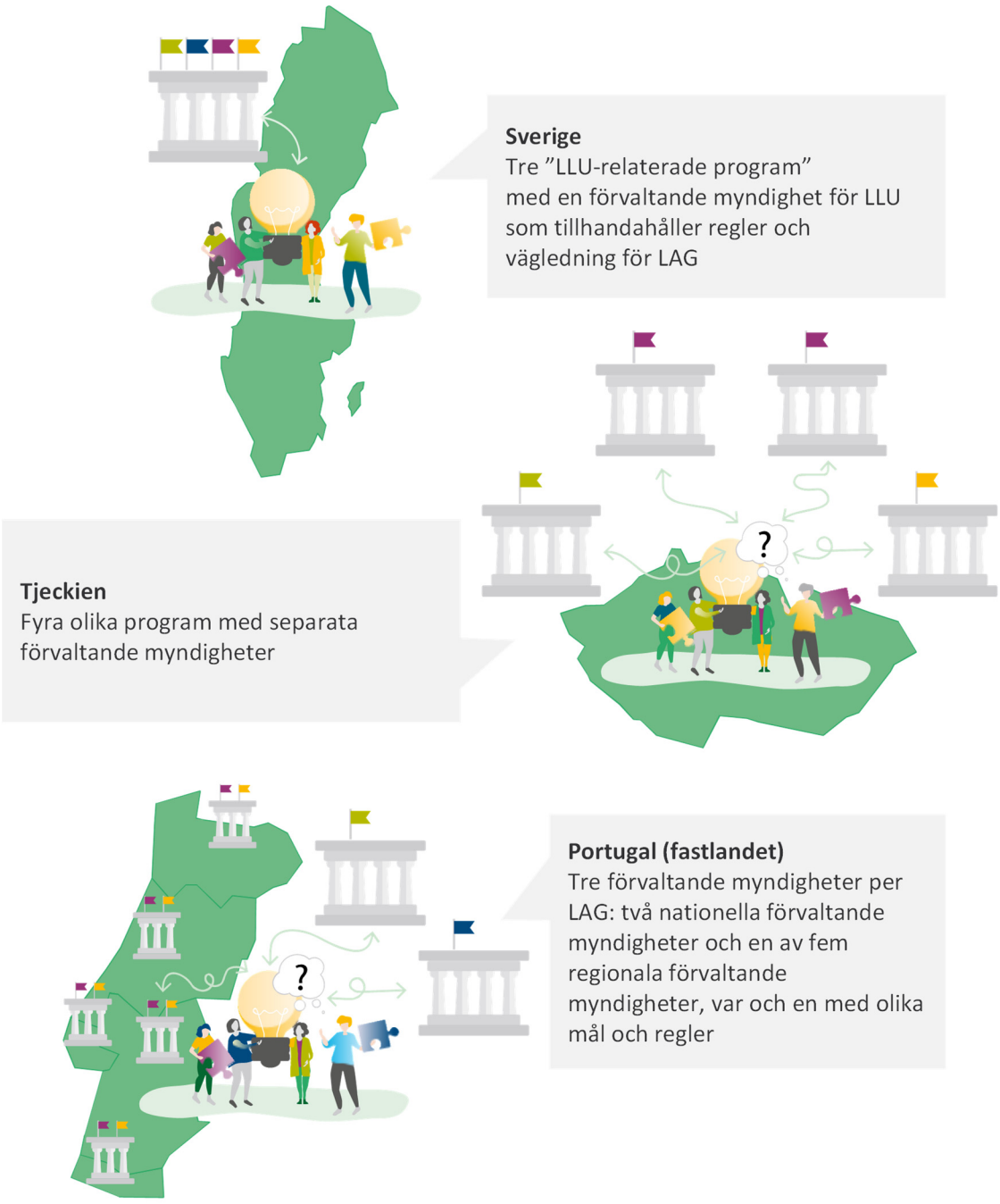

Källa: Revisionsrätten på grundval av kartor från Eurostat.

73 För att förenkla flerfondsstrategin har kommissionen infört några nya inslag för programperioden 2021–2027:

- Medlemsstaterna ska genomföra en gemensam förslagsinfordran (som omfattar alla berörda fonder) för att välja ut lokala utvecklingsstrategier och lokala

aktionsgrupper samt inrätta en gemensam kommitté för att övervaka genomförandet av dessa strategier[38].

- Om en medlemsstat utser en samordnande fond omfattas den lokala utvecklingsstrategin som helhet (dvs. förvaltning och kontroll av alla projekt) av den fondens regler, medan genomförande, övervakning och utbetalningar för enskilda projekt fortfarande styrs av reglerna för den fond som finansierar projektet i fråga[39].

Vi konstaterade att i slutet av december 2021 var gemensamma förslagsinfordringar ännu inte möjliga. Kommissionen informerade oss om att detta berodde på att övergångsperioden för den nya gemensamma jordbrukspolitiken (inklusive Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling) förlängdes till 2022, vilket innebar att de tidigare reglerna för 2014–2020 skulle fortsätta att gälla.

74 I Sverige ansåg myndigheterna, trots den rationalisering som införts, att flerfondsstrategin var oändamålsenlig och kostsam att förvalta, särskilt som fiskerifonden, regionalfonden och socialfonden tillsammans stod för endast 20 % av finansieringen av lokalt ledd utveckling under perioden 2014–2020. De beställde en studie som bedömde möjligheten att finansiera alla initiativ inom lokalt ledd utveckling från jordbruksfonden (Ejflu)[40], där det konstaterades att lokala aktionsgrupper under 2014–2020 hade gett stöd till liknande projekt inom ramen för olika fonder (t.ex. på områdena turism och integration) och att över 90 % av alla projekt som fick stöd från de tre andra EU-fonderna hade kunnat finansieras med medel för landsbygdsutveckling.

75 Därför kommer Sverige sannolikt att upphöra med flerfondsstrategin. Från de andra myndigheter i medlemsstaterna som intervjuades fick vi blandade svar som tydde på att de flesta av dem inte var positiva till att använda flerfondsstrategin under innevarande och kommande programperiod.

---

[38] Artikel 31.3 i förordning (EU) 2021/1060.

[39] Artikel 31.4–31.6 i förordning (EU) 2021/1060.

[40] *Är det möjligt att finansiera alla insatser inom lokalt ledd utveckling genom jordbruksfonden?* Uppföljningsrapport 2019:11.

Slutsatser och rekommendationer

76 Vid revisionen undersökte vi om Leadermodellen gav fördelar som motiverade de extra kostnaderna och riskerna, särskilt jämfört med vanliga toppstyrda EU-utgiftsprogram.

77 Drygt tio år efter vår senaste särskilda rapport om Leader kunde vi konstatera att förbättringar har gjorts på vissa områden och att Leader skapar strukturer som främjar lokalt engagemang. Leadermodellen medför dock högre administrativa och löpande kostnader och långsamma godkännandeförfaranden. Modellen har heller inte lett till projekt med påvisbara ytterligare fördelar. Generellt är vår slutsats att det finns få bevis för att fördelarna med Leadermodellen uppväger de kostnader och risker som den medför.

78 Leader medför höga administrativa och löpande kostnader på grund av sin deltagandebaserade modell. I EU-förordningen sätts ett tak för dessa kostnader på 25 %. Under programperioden 2014–2020 planerade medlemsstaterna att lägga 17 % på administrativa och löpande kostnader. Här ingår kostnader för att främja genomförandet av den lokala utvecklingsstrategin och hjälpa potentiella stödmottagare med att utveckla projekt. Enligt kommissionens redovisning uppgick dessa kostnader, fram till utgången av 2020, till 1,04 miljarder euro (24 % av de totala utgifterna i det skedet, vilket ligger inom förordningens gränser). Dessa kostnaders andel jämfört med projektutgifterna tenderar att minska under programperiodens lopp (punkterna ***25***–***30***).

79 Vi konstaterade att lokala aktionsgrupper lyckades främja lokalt engagemang när de utvecklade sina lokala utvecklingsstrategier, vilket är en förbättring jämfört med situationen för drygt tio år sedan. De flesta medlemsstater som omfattades av vår revision tillämpade lämpliga förfaranden för att välja ut och godkänna lokala aktionsgrupper baserat på deras strategier, men några följde mindre stränga kvalitetsnormer när de valde ut lokala utvecklingsstrategier. Vi konstaterade att en medlemsstat inte hade infört kvalitetskriterier i sin urvalsprocess, vilket skulle ha gjort det möjligt att fokusera på de bästa lokala utvecklingsstrategierna (punkterna ***31***–***37***).

80 Vi konstaterade att projektansöknings- och godkännandeprocessen var komplicerad och innehöll ytterligare administrativa krav för projektägare jämfört med vanliga utgiftsprogram. Det bidrog till en situation där medlemsstaterna vid tidpunkten för revisionen hade slutfört och betalat för relativt få projekt (39 %). Vi konstaterade också att urvalskriterierna för Leaderprojekt i de flesta fall var ganska allmänna, vilket

gjorde att de lokala aktionsgrupperna kunde välja ett brett spektrum av projekt (punkterna ***38***–***41***).

81 Projekturvalsprocessen dominerades inte längre formellt av offentliga myndigheter (som vi konstaterade 2010) och de lokala aktionsgrupperna lyckades främja lokalt engagemang. Vi konstaterade dock 2021 att de flesta lokala aktionsgrupper inte hade en jämn könsfördelning och att ungdomar var underrepresenterade. Det innebär att det finns risk att beslutsfattande organ inte tar hänsyn till ungdomars åsikter och intressen i beslutsprocessen (punkterna ***42***–***44***).

82 Även om vissa av våra rekommendationer från 2010 hade åtgärdats konstaterade vi att kommissionens övervaknings- och utvärderingsram fortfarande inte har gett några belägg för Leaders ytterligare fördelar jämfört med andra vanligare finansieringsformer. Experter anser att några av dessa fördelar – nämligen socialt kapital och lokalt styre – är svåra att påvisa. I vårt yttrande från 2018 över kommissionens förslag till den nya gemensamma jordbrukspolitiken betonade vi att kommissionen bör följa principen ”utvärdera först” när den ser över befintlig lagstiftning. Kommissionen har börjat utvärdera fördelarna med Leader (punkterna ***47***–***53*** och ***61***–***63***).

83 Vår analys av Leaderprojekten visade att de var inriktade på de övergripande allmänna målen i de lokala utvecklingsstrategierna (se punkt ***80***). Vi såg dock projekt som specifikt omfattas av åtgärder för landsbygdsutveckling utanför Leader och av andra EU-utgiftsprogram. Några medlemsstater och lokala aktionsgrupper använde Leader för att finansiera projekt som normalt utgör nationella, regionala eller kommunala myndigheters lagstadgade uppgifter (punkterna ***54***–***60***).

84 Flerfondsstrategin var ett nytt inslag för programperioden 2014–2020 och infördes för att bättre samordna det lokala utvecklingsstödet och stärka kopplingarna mellan landsbygds-, stads- och fiskeområden. På det hela taget konstaterade vi att flerfondsstrategin i sin nuvarande form gör finansieringen av lokala utvecklingsprojekt mer komplex (punkterna ***64***–***75***).

Rekommendation 1 – Gör en ingående utvärdering av kostnaderna och fördelarna med Leader

Kommissionen bör ingående utvärdera både kostnaderna och fördelarna. Denna utvärdering av Leader bör omfatta följande (leden a–e):

a) Tillämpning av en urvalsprocess för lokala aktionsgrupper som ser till att pengarna läggs på lokala utvecklingsstrategier av hög kvalitet.

b) Åtgärder för att minska kostnaderna och den administrativa komplexiteten (t.ex. ytterligare administrativ börda för projektägare och långa urvalsförfaranden).

c) I vilken utsträckning de beslutsfattande organen är representativa med avseende på bland annat ålder, kön och andra målgrupper.

d) I vilken utsträckning Leaderfinansierade projekt ger ytterligare fördelar jämfört med andra projekt.

e) I vilken utsträckning Leadermedel används för att finansiera EU-organs eller nationella, regionala eller lokala organs lagstadgade uppgifter.

Måldatum för genomförande: 2023.

Rekommendation 2 – Bedöm modellen för lokalt ledd utveckling

Kommissionens bedömning av ändamålsenligheten och effektiviteten i den lokalt ledda utvecklingen bör i möjligaste mån omfatta de delar som anges i leden a–e i rekommendation 1.

Måldatum för genomförande: 2025 (för efterhandsutvärderingarna av 2014–2020).

Denna rapport antogs av revisionsrättens avdelning I, med ledamoten Joëlle Elvinger som ordförande, i Luxemburg den 4 maj 2022.

För revisionsrätten

Klaus-Heiner Lehne
ordförande

Bilagor

Bilaga I – Särskilda indikatorer för Leader och lokalt ledd utveckling

Tabell 6 – Ejflu	EHFF	Eruf	ESF
Outputindikatorer	**Outputindikatorer**	Inga särskilda indikatorer för LLU	Inga särskilda indikatorer för LLU
O.18: Befolkning som omfattas av LAG-gruppen **O.19:** Antal LAG-grupper som valts ut **O.20:** Antal Leader-projekt som får stöd **O.21:** Antal samarbetsprojekt som får stöd **O.22:** Antal och typ av projektansvariga **O.23:** Unikt identifieringsnummer för LAG-grupp som deltar i samarbetsprojektet	**1.** Antal utvalda lokala utvecklingsstrategier **2.** Förberedande stöd **3.** Samarbete		
Mål- och resultatindikatorer	**Resultatindikatorer**		
T21/R22: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som omfattas av lokala utvecklingsstrategier **T22/R23:** Procentandel av landsbygdsbefolkningen som får ta del av förbättrade tjänster/infrastrukturer **T23/R24:** Arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd (Leader)	**1.** Skapad sysselsättning (heltidsekvivalenter) **2.** Bibehållen sysselsättning (heltidsekvivalenter)		

Källa: Ejflu: Bilaga IV till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014. EHFF: Bilagan till kommissionens delegerade förordning (EU) nr 1014/2014.

Bilaga II – Revisionsrättens uppföljning av särskild rapport 05/2010 som utförts för denna revisionsrapport

Rekommendationer	Kommissionens svar	Revisionsrättens uppföljning
Rekommendation 1		
Med tanke på de ihållande bristerna bör kommissionen se till att lagstiftningen är tillräckligt tydlig när det gäller de standarder som krävs i det specifika fallet Leader. Några enkla krav på EU-nivå kan kanske ersätta behovet av olika tillämpningsföreskrifter på programnivå och bidra till att förenkla rutinerna, förbättra enhetligheten och ge tydliga kontrollstandarder på följande områden:		
a) Uteslutning av projekt som inletts innan ett bidragsbeslut har fattats för att eliminera den betydande risken för ineffektivitet (dödviktseffekt).	a) Med tanke på behovet av en harmoniserad metod för all gemenskapsfinansiering som sker med delad förvaltning kommer kommissionen ingående att granska frågan om vid vilken tidpunkt projekt blir stödberättigade.	Har inte genomförts Enligt artikel 65.6 i förordning (EG) nr 1303/2013 får projekt som fysiskt har avslutats eller fullt ut genomförts innan ansökan lämnas in inte väljas ut för finansiering. Detta hindrar inte att projekt inleds innan bidragsbeslutet har fattats, det vill säga risken för dödviktseffekter kvarstår.

Rekommendationer	Kommissionens svar	Revisionsrättens uppföljning
b) Lokala aktionsgruppers urval av projekt ska grundas på dokumenterade bedömningar som visar att beslutet är välgrundat och rättvist med avseende på enhetliga och relevanta kriterier.	b) Kommissionen kommer att ge ytterligare vägledning om detta vid en aktualisering av *Guide for the Application of the Leader Axis* redan under nuvarande programperiod.	Har genomförts i vissa avseenden	I artikel 34.3 b i förordning (EU) nr 1303/2013 fastställs den rättsliga normen. Vi konstaterade att urvalskriterierna ofta var subjektiva och tolkades på olika sätt av de lokala aktionsgrupperna.
c) Regler som garanterar att partnerskapen inte domineras av lokala myndigheter vid möten då projekt väljs ut.	c) Regler finns redan i den nuvarande rättsliga ramen. I artikel 62.1 b i förordning (EG) nr 1698/2005 föreskrevs att företrädarna för civilsamhället på den beslutsfattande nivån måste uppgå till minst 50 % av det lokala partnerskapet. Kommissionen medger dock att uppräkningen av principerna skulle kunna vara mer specifik. Kommissionen kommer att överväga en revidering av den nuvarande vägledningen för att ytterligare förtydliga att det är obligatoriskt att tillämpa regeln om ”dubbel beslutsförhet” som ska gälla sammansättningen av de lokala aktionsgrupperna och på beslutsfattande nivå.	Har genomförts	I artikel 34.3 i förordning (EU) nr 1303/2013 fastställs den rättsliga normen.

Rekommendationer	Kommissionens svar	Revisionsrättens uppföljning	
Dessutom bör medlemsstaterna se till att det finns ändamålsenliga rutiner när det gäller de brister som konstaterats i denna rapport och att man ser till att dessa rutiner fungerar väl.		Har genomförts i vissa avseenden	Medlemsstaterna har infört förfaranden för att vägleda och övervaka de lokala aktionsgrupperna. Detta motverkar inte de brister som konstateras i denna rapport.
Rekommendation 2			
Budgetförordningen förbjuder alla sådana handlingar som kan leda till en intressekonflikt. Därför bör kommissionen och medlemsstaterna se till att det finns tillräckliga skyddsåtgärder och kontrollera att de fungerar korrekt. Medlemmar i de lokala aktionsgruppernas kommittéer för projektbedömning eller beslutsfattande som har ett personligt, politiskt, yrkesmässigt eller affärsmässigt intresse i ett projektförslag bör göra ett skriftligt uttalande om detta intresse. De bör inte tillåtas delta i några diskussioner om, bedömningar av eller beslut om projektet, och detta bör meddelas förvaltningsmyndigheten i enlighet med budgetförordningen.	Kommissionen håller med revisionsrätten om att det i fråga om beslutsprocessen borde finnas tydliga regler angående intressekonflikter, som strikt bör följas. I artikel 61.1 b i förordning (EG) nr 1698/2005 föreskrevs att partner från arbetsmarknadens organisationer och företrädarna för civilsamhället på den beslutsfattande nivån måste uppgå till minst 50 % av det lokala partnerskapet. Kommissionen kommer också att främja god praxis genom *Guide for the Application of the Leader Axis* och kommer att be medlemsstater att se till att tillräckliga skyddsåtgärder finns och att de kontrolleras.	Har genomförts	I artikel 34.3 i förordning (EU) nr 1303/2013 fastställs den rättsliga normen.

Rekommendationer	Kommissionens svar	Revisionsrättens uppföljning
Rekommendation 3		
Kommissionen bör tillsammans med medlemsstaterna undersöka om befintliga åtgärder begränsar de lokala aktionsgruppernas förmåga att utforma och genomföra innovativa, sektorsövergripande och lokala strategier för att uppnå målen i axlarna 1–3 i landsbygdsutvecklingspolitiken. Medlemsstaterna bör vid behov ändra sina regler så att de lokala aktionsgrupperna kan ta fram lokala lösningar som inte motsvarar åtgärderna i landsbygdsutvecklingsprogrammet.	Det går alltid att göra ändringar i landsbygdsprogrammen för att förbättra genomförandet av lokala strategier. Dessutom kan *Guide for the Application of the Leader Axis* ses över för att förbättra vägledningen för medlemsstaterna vad beträffar finansiering av (innovativa) projekt utanför åtgärdskatalogen. Alltsedan slutet av 2009 arbetar ett flertal medlemsstater på att modifiera sina program för att förbättra det faktiska genomförandet av Leadermetoden huvudsakligen genom att tillåta mer flexibilitet vilket de uppnår genom att införa integrerade eller särskilda åtgärder. Detta är i stor utsträckning en konsekvens av de diskussioner som kommissionen initierat inom ramen för nätverkets Leaderunderkommitté.	 Har genomförts i vissa avseenden	Leader/LLU-projekt är inte längre kopplade till allmänna åtgärder. Vi konstaterade vissa brister: — PT: projekten måste stämma överens med sex på förhand fastställda åtgärder. — Generellt: Leader-/LLU-projekt är ofta allmänna projekt eller liknande, i stället för att tillhandahålla skräddarsydda lokala lösningar.
Rekommendation 4		

Rekommendationer	Kommissionens svar	Revisionsrättens uppföljning	
Kommissionen bör se till att medlemsstaterna ser över de lokala aktionsgruppernas strategier för 2007–2013 och kräver att de lokala aktionsgrupperna fastställer mätbara mål som är specifika för deras lokala område och kan uppnås med hjälp av Leaderprogrammet under återstoden av perioden. Medlemsstaterna bör sedan kräva att de lokala aktionsgrupperna redogör för om de har uppfyllt de lokala strategimålen, om de har uppnått ett mervärde genom Leadermodellen och om bidragsutgifterna och driftsutgifterna har varit effektiva.	De halvtidsutvärderingsrapporter som kommer i slutet av 2010 ska innehålla rekommendationer om ändringar i landsbygdsprogrammen för att anpassa programinnehållet till målen. Kommissionen kommer att ta detta tillfälle i akt för att diskutera genomförandet av axel 4 med medlemsstaterna och i första rummet möjligheten att höja kvaliteten på de lokala utvecklingsstrategierna och deras genomförande via bl.a. bättre övervakning och utvärdering på den lokala aktionsgruppsnivån. Planen är att samla in och bland lokala aktionsgrupper sprida dels god övervakningspraxis med hjälp av det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling och dels god utvärderingspraxis via det europeiska utvärderingsnätverket för landsbygdsutveckling.	 Har genomförts i vissa avseenden	Medlemsstaterna har sett över de lokala utvecklingsstrategierna även när det gäller att fastställa mätbara mål. Vi konstaterade att dessa strategier i allmänhet är breda för att göra det möjligt att godkänna många olika typer av projekt. Målen är begränsade till outputmål och anger till exempel hur många projekt av en viss typ som bör genomföras. Andra obligatoriska (EU-)indikatorer gäller antalet skapade arbetstillfällen och antalet invånare som omfattas av de lokala aktionsgrupperna. Kommissionen gör en gemensam redovisning av dessa indikatorer, men vår granskning visade på inkonsekvenser i de redovisade uppgifterna (t.ex. >100 % befolkningsandel som omfattas i landsbygdsområden). I artikel 34.3 i förordning (EG) nr 1303/2013 definieras de lokala aktionsgruppernas uppgifter, inbegripet övervakning och utvärdering. Medlemsstaterna fastställer relevanta minimikrav för de lokala

Rekommendationer	Kommissionens svar	Revisionsrättens uppföljning	
			aktionsgrupperna. Vi såg blandade resultat, det vill säga några exempel på god praxis, men även lokala aktionsgrupper som inte ser nyttan med sådan övervakning.
Medlemsstaterna bör också avgöra om denna ökade skyldighet att redogöra för en sund ekonomisk förvaltning skulle göra det möjligt att rationalisera de nuvarande förvaltnings-, övervaknings- och kontrollsystemen och minska behovet av kontroller av att stödvillkoren för åtgärderna är uppfyllda.		Har genomförts i vissa avseenden	Enligt artikel 34.3 i förordning (EG) nr 1303/2013 ska medlemsstaterna utföra relevanta kontroller, inklusive kontroller av stödberättigande, eller delegera dem till lokala aktionsgrupper genom att utse dem till förmedlande organ. Vi fann exempel på att ansvar delegerats till lokala aktionsgrupper utan att dessa utsetts till förmedlande organ.

Rekommendationer	Kommissionens svar	Revisionsrättens uppföljning	
Rekommendation 5			
Med tanke på kommissionens ansvar att garantera en sund ekonomisk förvaltning av EU-budgeten borde den på ett tillräckligt detaljerat sätt kontrollera att framtida program innehåller de särskilda delar som är grundläggande för mervärdet, ändamålsenligheten och effektiviteten i Leader.	I samband med godkännandet av programmen för nuvarande programperiod med delad förvaltning har kommissionen granskat de centrala inslag som räknas upp i bilaga 2 till förordning (EG) nr 1974/2006. Andra delar av förvaltningsupplägget måste dock i enlighet med subsidiaritetsprincipen avgöras av förvaltningsmyndigheterna sedan programmet godkänts.	Har genomförts i vissa avseenden	Kommissionen kontrollerade de operativa programmen och landsbygds-utvecklingsprogrammen, men på olika detaljnivå i olika medlemsstater. Kommissionen krävde inte att medlemsstaterna skulle fokusera på projekt som gav mervärde eller på andra aspekter av mervärdet med Leader/LLU.
Medlemsstaterna bör i framtiden se till att lokala aktionsgrupper kommer till rätta med de brister som konstateras under urvalsprocessen så att de har strategier och genomförandeplaner av högsta standard.		Har genomförts i vissa avseenden	Medlemsstaterna kontrollerade de lokala utvecklingsstrategierna, tillhandahöll utbildning och rådgivning och gav de lokala aktionsgrupperna möjlighet att förbättra/ändra sina strategier efter en första granskning. Å andra sidan hindrade detta inte LAG-grupperna från att anta lokala utvecklingsstrategier med breda mål och åtgärdsområden som gjorde att alla möjliga typer av projekt kunde väljas ut.

Rekommendationer	Kommissionens svar	Revisionsrättens uppföljning	
Rekommendation 6			
Kommissionen bör omedelbart vidta åtgärder för att se till att den kan redogöra för mervärdet och den sunda ekonomiska förvaltningen av Leader. Övervakningen bör inriktas på indikatorer som gäller Leadermodellens mervärde, effektivitet och ändamålsenlighet och inte genomförandet. Dessa uppgifter bör kontrolleras vid källan, åtminstone genom stickprov. Med tanke på Leaders omfattning och karaktär och de svårigheter som man hittills har stött på när det gäller att få in relevanta, jämförbara och tillförlitliga uppgifter bör kommissionen överväga mer effektiva och ändamålsenliga metoder, till exempel noggrann kontroll av statistiskt giltiga urval av lokala aktionsgrupper med hjälp av indikatorer, inspektioner och strukturerade fallstudier som grundas på en tillfredsställande kontroll av uppgifterna av en oberoende utvärderare.	Det pågår en ständig dialog med medlemsstaterna för att förbättra genomförandet av Leadermodellen via nätverkets Leaderunderkommitté. Kommissionen befinner sig också i dialog med medlemsstaterna beträffande förbättringar av den gemensamma ramen, vilket också inkluderar övervakningsindikatorerna för Leader. Kommissionen har nyligen färdigställt slututkastet till ett arbetsdokument om bedömningen av effekterna av Leader i landsbygdsområden. Strategierna skiljer sig åt och därför går det inte att samla in samma information i alla lokala aktionsgrupper, eftersom genomförandet av en lokal strategi bestäms av hur det reellt fortlöper. Individuella utvärderingar måste begränsas för att relationen mellan kostnader och ändamålsenlighet ska respekteras i själva utvärderingsprocessen.	 Har inte genomförts	Kommissionen samlar in uppgifter, men de fyra berörda generaldirektoraten har olika tillvägagångssätt. De uppgifter som samlas in är främst verksamhetsrelaterade och ger ingen information om Leader/LLU-mervärdet. Det nyinförda konceptet är ganska teoretiskt och svårt att tillämpa i praktiken.
Kommissionen bör samordna medlemsstaternas insatser för att garantera att man med hjälp av övervaknings- och kontrollsystemen uppnår säkerhet om att förfarandena är rättvisa och medger insyn, att de tillhandahåller jämförbara uppgifter om kostnaderna och kompletterar		 Har genomförts i vissa avseenden	Leader/LLU är sällan föremål för kommissionens inspektioner. Kommissionen begär och får årliga genomföranderapporter och årliga granskningsmöten.

Rekommendationer	Kommissionens svar	Revisionsrättens uppföljning
övervakningen av effektiviteten och ändamålsenligheten.		

Bilaga III – Förteckning över granskade projekt (utgifter fram till maj 2021)

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Tjeckien				
Ombyggnad av en kommuns centrala delar (trottoarer och busshållplatser)	Offentligt organ	98 069,98	93 166,48	Eruf
Hinderfri grundskola	Offentligt organ	77 822,80	73 931,73	Eruf
Inköp av jordbruksmaskiner (multifunktionell lastare)	SMF	29 420,99	11 297,66	Ejflu
Inköp av utrustning för ombyggnad av historiska tågvagnar	SMF	6 268,63	1 805,35	Ejflu
Dagläger för barn	LAG	100 389,34	85 330,94	ESF
Jordbruksinvesteringar, i stallar och maskiner för animalieproduktion	Privat jordbruksföretag	194 224,11	74 582,03	Ejflu
Inköp av jordbruksmaskiner (traktor)	SMF	77 867,57	22 269,18	Ejflu
Inköp av jordbruksmaskiner (lastare och ramp)	SMF	62 725,56	24 086,62	Ejflu
Inköp av en värmepump till ett pensionat för turister	SMF	7 061,04	2 033,58	Ejflu
Inköp av utrustning till en konstsmedja	SMF	3 510,91	1 011,14	Ejflu

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Tyskland (Sachsen)				
Omställning till en integrationsförskola för barn	Offentligt organ	375 000,00	300 000,00	Ejflu
Rivning av ett förfallet enfamiljshus	Privatperson	9 196,32	7 357,06	Ejflu
Renovering av en före detta prästgård för privat bruk	Privatperson	160 000,00	128 000,00	Ejflu
Konstruktion av en fiskebrygga för funktionshindrade personer	Icke-statlig organisation	70 753,80	47 688,23	EHFF
Äventyrslekplats med geologitema	Icke-statlig organisation	41 003,44	32 802,75	Ejflu
Ombyggnad och renovering av en tidigare sjukvårdsmottagning för att göra plats för nya läkare	SMF	200 000,00	160 000,00	Ejflu
Hinderfri renovering av ett badrum i en privat lägenhet	Privatperson	5 463,87	4 371,10	Ejflu
Rivning av tidigare lärlingsbostäder	Jordbrukskooperativ	15 000,00	12 000,00	Ejflu
Renovering av gatubelysning	Offentligt organ	2 981,16	2 384,93	Ejflu
Ombyggnad av fraktcontainrar till fritidshus	SMF	29 152,85	23 322,28	Ejflu

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Estland				
Modernisering av en simbassäng – byggande av en hälso- och barnpool	Offentligt organ	80 000,00	64 000,00	Ejflu
Utveckling av en verkstad för ullbearbetning – förvärv av en kardningsmaskin och anpassning av produktionsanläggningar	SMF	25 706,24	23 135,61	Ejflu
Inköp av en transportsläpvagn för nötkreatur och får (delad användning av tre jordbruksföretag)	SMF	4 043,60	3 234,88	Ejflu
Audiovisuella projektionslösningar för ett centrum för historieutbildning	Icke-statlig organisation	10 000,00	8 000,00	Ejflu
Ombyggnad av en tidigare järnvägsstationsbyggnad till en väntsal och ett museum för kollektivtrafik	Icke-statlig organisation	72 911,64	58 329,28	Ejflu
Inköp av en stenskärningsmaskin för bearbetning av fältsten	SMF	65 040,00	52 032,00	Ejflu
Utbildning i naturturism för skolelever	Offentligt organ	3 233,16	2 586,52	Ejflu
Byggande av en skejtpark	Icke-statlig organisation	17 836,94	14 269,54	Ejflu
Inköp av utrustning för kyrkans samhällsarbete	Icke-statlig organisation	4 943,13	3 954,47	Ejflu
Anläggning av konstgräs på en idrottsplats	Icke-statlig organisation	139 999,80	111 999,84	Ejflu

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Irland				
Utformning och uppförande av en byggnad	Icke-statlig organisation	500 000,00	314 000,00	Ejflu
Skejtpark för allmänheten	Icke-statlig organisation	127 671,00	80 177,39	Ejflu
Utbyggnad av en ridskola	SMF	56 062,97	35 207,55	Ejflu
Marknadsföringskampanj för ett privat företag	SMF	19 374,37	12 167,10	Ejflu
Socioekonomisk samhällsplanering	LAG	26 442,90	16 606,14	Ejflu
Inköp av datorutrustning i ett företag för landsbygdsturism	Privat	5 008,25	3 145,18	Ejflu
Kapacitetsuppbyggnad vid ett besökscentrum	Icke-statlig organisation	52 170,10	32 762,82	Ejflu
Förbättringsarbeten på en kulturarvsplats	Icke-statlig organisation	200 000,00	125 600,00	Ejflu
Förbättring av företagsanläggningar	SMF	117 567,47	73 832,37	Ejflu
Studie om biologisk mångfald och ekologi	Icke-statlig organisation	8 966,70	5 631,09	Ejflu

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Grekland				
Musikfestival	Icke-statlig organisation	31 520,00	28 112,69	Ejflu
Förbättring av väginfrastruktur	Offentligt organ	580 000,00	517 302,00	Ejflu
Projekt för icke-statliga organisationer på kulturområdet	Kulturförening	13 633,42	12 159,65	Ejflu
Förbättringsarbeten på en skola för elever med särskilda behov	Föräldra- och vänförening för barn med särskilda behov	182 329,93	162 620,06	Ejflu
Projekt för icke-statliga organisationer på kulturområdet	Kulturförening	10 515,20	9 378,50	Ejflu
Projekt för turistlogi	Privat	265 803,55	239 223,20	Ejflu
Inrättande av en ny produktionslinje	Privat	125 040,00	112 048,34	Ejflu
Modernisering av företag	Privat	11 113,00	9 958,36	Ejflu
Finansiering av en ny affärsenhet	Privat	57 220,60	51 275,8	Ejflu
Finansiering av en mejeriproduktionsenhet	Privat	61 017,48	54 677,76	Ejflu

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Österrike				
Utforskande av lokala popup-butikskoncept	Turistförening	102 398,29	32 767,46	Ejflu
Utveckling av produktion och bearbetning av örter och kryddor av hög kvalitet	Kooperativ	341 956,33	109 426,02	Ejflu
Stöd till inrättandet av den första Montessoriskolan i regionen	Kooperativ	57 126,95	27 177,60	Ejflu
Utveckling av konceptet ”smarta byar” genom ”designtänkande”	Offentligt organ	7 560,00	3 628,80	Ejflu
Utforskande av nya sätt att utveckla innovativa projekt *(samarbetsprojekt för tre österrikiska LAG-grupper, varav två ingick i vår granskning)*	Icke-statlig organisation	376 305,71	240 000,00	Ejflu
Småskaligt observatorium för amatörastronomer, skolor och intresserad allmänhet	Icke-statlig organisation	55 929,40	26 145,60	Ejflu
Startstöd till hållbart företagande inom olika branscher	Icke-statlig organisation	85 608,00	41 091,84	Ejflu
Produktion och saluföring av tändved	Kooperativ	15 000,00	4 800,00	Ejflu
Traditionell förvaltning av branta betesmarker i bergsområden	Icke-statlig organisation	23 850,00	11 448,00	Ejflu

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Portugal (fastlandet)				
Omvandling av gamla väderkvarnar till turistlogi	Enskild firma *(Empresário em Nome Individual)*	181 561,09	72 624,47	Ejflu
Inköp av industriköksutrustning för tillverkning av sylt, chutney, såser etc.	SMF	47 378,22	12 507,59	Ejflu
Bevarande och restaurering av väderkvarnar med omgivning (utomhusmuseum)	Offentligt organ	149 000,00	89 400,00	Ejflu
Renovering av en gemensam vedeldad ugn	Offentligt organ	8 285,90	3 597,44	Ejflu
Inköp av utrustning för ostproduktion i ett mejeri	SMF	171 066,39	68 551,57	Ejflu
Stöd till skapande av arbetstillfällen i ett bryggeri för hantverksöl	SMF	10 458,24	5 229,12	ESF
Inköp av utrustning till ett bryggeri för hantverksöl	SMF	31 571,56	12 628,63	Eruf
Stöd till skapande av arbetstillfällen i ett vägassistansföretag	SMF	6 052,62	5 144,73	ESF
Modernisering och inköp av utrustning till ett gym	SMF	99 195,60	39 678,23	Eruf
Modernisering av en lokal inkvarteringsenhet	SMF	31 013,41	12 405,36	Eruf

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Rumänien				
Anläggning av en cykelväg i en mindre ort	Offentlig myndighet	81 624,00	72 906,56	Ejflu
Inköp av jordbruksmaskiner	SMF	160 226,27	143 114,11	Ejflu
Inköp av utrustning till ett delvis självhushållande biodlingsföretag	SMF	13 975,50	12 482,92	Ejflu
Inköp av utrustning för en djurkonservator	SMF	1 047,31	935,46	Ejflu
Inköp av jordbruksmaskiner (ung jordbrukare)	SMF	84 574,13	75 541,62	Ejflu
Inköp av jordbruksmaskiner (ung jordbrukare)	SMF	27 951,0	24 965,83	Ejflu
Inrättande av en skönhetssalong i en mindre ort	SMF	23 292,50	20 804,86	Ejflu
Integrerat centrum för sociala tjänster i en mindre ort	Icke-statlig organisation	5 820,00	5 198,42	Ejflu
Anläggning av konstgräs	Offentlig myndighet	3 979,20	3 554,22	Ejflu
Etablering av en sjukgymnastpraktik i en liten stad	SMF	23 292,50	20 804,86	Ejflu

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Slovakien				
Ombyggnad och renovering av en byggnad för produktion av kompositnät	SMF	177 424,76	97 583,62	Eruf
Utrustning för produktion av konstgjorda kransar i halvfabrikat	SMF	103 524,20	56 938,31	Eruf
Inköp av en minibuss med åtta sittplatser för lokala transporter (t.ex. barn och äldre personer)	Offentligt organ (kommun)	34 210,53	32 500,00	Eruf
Allmänt avloppssystem	Offentligt organ	25 000,00	18 750,00	Ejflu
Utformning och anläggning av en pedagogisk stig	Offentligt organ	24 936,70	18 702,53	Ejflu
Renovering av byvägar	Offentligt organ	22 233,18	16 674,89	Ejflu

Projektbeskrivning	Typ av projektansvarig	Totala utgifter (i euro)	EU-bidrag (euro)	ESI-fond(er)
Sverige				
Innovativa kollektivtrafiklösningar för turister och lokalbefolkning (genomförbarhetsstudie)	Icke-statlig organisation	29 930,67	14 965,34	Ejflu
Hunddagis – återintegrering i yrkeslivet av personer med funktionsnedsättningar	SMF	108 894,76	54 447,38	ESF
Simskola för lokalbefolkningen i en glesbefolkad region	SMF	15 585,82	7 792,91	Eruf
Lokal aktionsgrupps eget projekt för att hjälpa lokala uppstartsföretag	LAG	26 852,69	13 426,34	Ejflu
It-baserad rättvis direktmarknadsföring av lokala livsmedelsprodukter	Icke-statlig organisation	54 600,31	27 300,15	Ejflu
Idrottsprojekt för att främja integration mellan lokalbefolkning och migranter	Icke-statlig organisation	106 785,60	53 392,80	Ejflu
Nya sätt att bevara det lokala kommersiella fisket (genomförbarhetsstudie)	Icke-statlig organisation	6 736,32	3 368,16	EHFF
Lokal aktionsgrupps eget projekt för att stödja ungdomar i utformningen och genomförandet av egna projekt (Ejflu)	LAG	153 930,76	76 965,38	Ejflu
Lokal aktionsgrupps eget projekt för att stödja ungdomar i utformningen och genomförandet av egna projekt (Eruf)	LAG	38 519,59	19 259,79	Eruf
Teaterprojekt och catering med lokala livsmedelsspecialiteter	Icke-statlig organisation	66 640,00	33 320,00	Ejflu

Akronymer och förkortningar

EFF: Europeiska fiskerifonden.

EHFF: Europeiska havs- och fiskerifonden.

Ejflu: Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

Eruf: Europeiska regionala utvecklingsfonden.

ESF: Europeiska socialfonden.

ESI-fonderna: de europeiska struktur- och investeringsfonderna.

EU: Europeiska unionen.

EUGFJ: Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket.

Farnet: nätverket för fiskeområden.

FLAG: lokal aktionsgrupp för fiske.

GD Havsfrågor och fiske: Europeiska kommissionens generaldirektorat för havsfrågor och fiske.

GD Jordbruk och landsbygdsutveckling: Europeiska kommissionens generaldirektorat för jordbruk och landsbygdsutveckling.

GD Regional- och stadspolitik: Europeiska kommissionens generaldirektorat för regional- och stadspolitik.

GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering: Europeiska kommissionens generaldirektorat för sysselsättning, socialpolitik och inkludering.

GJP: den gemensamma jordbrukspolitiken.

LAG: lokal aktionsgrupp.

Leader: *Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale* – Samordning av insatser för landsbygdsutveckling.

LLU: lokalt ledd utveckling.

Ordförklaringar

de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna): de fem viktigaste EU-fonderna som samarbetar för att stödja den ekonomiska utvecklingen i alla EU:s medlemsstater i linje med målen i Europa 2020-strategin: Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Europeiska socialfonden (ESF), Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF).

dödviktseffekt: en effekt som uppstår när finansieringsstöd ges till en mottagare som skulle ha gjort samma val även utan stödet; i sådana fall kan utfallet inte tillskrivas politiken, och det stöd som betalats ut till mottagaren har inte haft någon effekt; utgifter som genererar dödviktseffekter är per definition inte ändamålsenliga eftersom de inte bidrar till måluppfyllelsen; i samband med denna revision avses en situation där ett projekt som fått stöd skulle ha genomförts helt eller delvis utan bidragsstödet.

lokal utvecklingsstrategi: en sammanhängande uppsättning insatser som syftar till att uppfylla lokala mål och behov, som bidrar till att uppnå Europa 2020-strategin och som utformas och genomförs av en lokal aktionsgrupp.

marknadsmisslyckande: ineffektiv distribution av varor och tjänster på den fria marknaden; marknadsmisslyckanden kan uppstå på marknaden av flera skäl, bland annat externa effekter, så kallade kollektiva nyttigheter, bristfällig information på marknaden eller marknadskontroll (monopol/oligopol).

styre och **socialt kapital:** båda dessa begrepp är oklara och omtvistade; i denna rapport hänvisar vi till kommissionens definitioner (se punkt ***61***).

Kommissionens svar

https://www.eca.europa.eu/sv/Pages/DocItem.aspx?did=61355

Tidslinje

https://www.eca.europa.eu/sv/Pages/DocItem.aspx?did=61355

Vi som arbetat med revisionen

I revisionsrättens särskilda rapporter redovisar vi resultatet av våra revisioner av EU:s politik och program eller av förvaltningsteman som är kopplade till specifika budgetområden. För att uppnå så stor effekt som möjligt väljer vi ut och utformar granskningsuppgifterna med hänsyn till riskerna när det gäller prestation eller regelefterlevnad, storleken på de aktuella intäkterna eller kostnaderna, framtida utveckling och politiskt intresse och allmänintresse.

Denna effektivitetsrevision utfördes av revisionsrättens avdelning I hållbar användning av naturresurser, där ledamoten Joëlle Elvinger är ordförande. Revisionsarbetet leddes inledningsvis av ledamoten João Figueiredo(†), med stöd av Paula Betencourt (kanslichef) och Quirino Mealha (attaché).

Revisionen slutfördes av ledamoten Eva Lindström, med stöd av Katharina Bryan (kanslichef), Michael Bain och Florence Fornaroli (förstachefer), Joanna Kokot (uppgiftsansvarig) samt Vasileia Kalafati, Anca Florinela Cristescu, Liia Laanes, Marika Meisenzahl (även grafisk utformning) och Anna Zalega (revisorer). Daniela Jinaru, Jan Kubat, Michael Pyper och Marek Říha gav språkligt stöd.

Eva Lindström

Katharina Bryan

Florence Fornaroli

Joanna Kokot

Vasileia Kalafati

Anca Florinela Cristescu

Liia Laanes

Marika Meisenzahl

Anna Zalega

UPPHOVSRÄTT

© Europeiska unionen, 2022

Europeiska revisionsrättens policy för vidareutnyttjande av handlingar fastställs i Europeiska revisionsrättens beslut nr 6-2019 om öppen datapolitik och vidareutnyttjande av handlingar.

Om inget annat anges (t.ex. i enskilda meddelanden om upphovsrätt) omfattas revisionsrättens innehåll som ägs av EU av den internationella licensen Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell (CC BY 4.0). Det innebär att det är tillåtet att återanvända innehållet under förutsättning att ursprunget anges korrekt och att det framgår om ändringar har gjorts. Om du återanvänder revisionsrättens innehåll får du inte förvanska den ursprungliga innebörden eller det ursprungliga budskapet. Revisionsrätten ansvarar inte för eventuella konsekvenser av återanvändningen.

När enskilda privatpersoner kan identifieras i ett specifikt sammanhang, exempelvis på bilder av revisionsrättens personal, eller om verk av tredje part används, måste ytterligare tillstånd inhämtas.

Om ett sådant tillstånd beviljas upphävs och ersätts det allmänna godkännande som nämns ovan, och eventuella begränsningar av materialets användning måste tydligt anges.

För användning eller återgivning av innehåll som inte ägs av EU kan tillstånd behöva inhämtas direkt från upphovsrättsinnehavarna.

Figur 2:

- Ikonerna och gjorda av Freepik från https://flaticon.com.
- Ikonen gjord av pongsakornRed från https://flaticon.com.

Figurerna 3 och 4:

- Ikonerna och gjorda av Freepik från https://flaticon.com.
- Ikonen gjord av xnimrodx från https://flaticon.com.
- Ikonen gjord av Smashicons från https://flaticon.com.

Figur 5:

- Ikonerna och gjorda av Freepik från https://flaticon.com.
- Ikonen gjord av xnimrodx https://flaticon.com.

Ruta 2: Ikonen gjord av Freepik från https://flaticon.com.

Programvara eller handlingar som omfattas av immateriella rättigheter, till exempel patent, varumärkesskydd, mönsterskydd samt upphovsrätt till logotyper eller namn, omfattas inte av revisionsrättens policy för vidareutnyttjande.

EU-institutionernas webbplatser inom domänen europa.eu innehåller länkar till webbplatser utanför den domänen. Eftersom revisionsrätten inte har någon kontroll över dem uppmanas du att ta reda på vilken integritets- och upphovsrättspolicy de tillämpar.

Användning av revisionsrättens logotyp

Revisionsrättens logotyp får inte användas utan revisionsrättens förhandsgodkännande.

PDF	ISBN 978-92-847-8077-8	ISSN 1977-5830	doi:10.2865/572091	QJ-AB-22-012-SV-N
HTML	ISBN 978-92-847-8114-0	ISSN 1977-5830	doi:10.2865/77906	QJ-AB-22-012-SV-Q

Leader är en EU-modell som bygger på deltagande och ett underifrånperspektiv för att involvera lokalsamhällen i projektutveckling och beslutsprocesser. Den medför extra kostnader och risker jämfört med EU:s vanliga (toppstyrda) utgiftsprogram. Vi undersökte om Leadermodellen gav fördelar som motiverade de extra kostnaderna och riskerna och följde även upp vår särskilda rapport från 2010 i samma ämne. Vi konstaterade att Leadermodellen, efter mer än tio år, har lett till förbättringar inom vissa områden och att den främjar lokalt engagemang. Det finns dock få bevis för att fördelarna uppväger de kostnader och risker som uppstår. Vi rekommenderar att kommissionen gör en ingående utvärdering av kostnaderna och fördelarna med Leader och bedömer modellen för lokalt ledd utveckling.

Revisionsrättens särskilda rapport i enlighet med artikel 287.4 andra stycket i EUF-fördraget.

CURIA RATIONUM

EUROPEISKA REVISIONSRÄTTEN

Europeiska unionens publikationsbyrå

EUROPEISKA REVISIONSRÄTTEN
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxemburg
LUXEMBURG

Tfn +352 4398-1

Frågor: eca.europa.eu/sv/Pages/ContactForm.aspx
Webbplats: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors